

MÀRIUS DÍAZ BIELSA

UNA PEÇA CLAU EN LA BADALONA DEMOCRÀTICA

TREBALL DE FINAL DE GRAU: GRAU EN HUMANITATS

JUNY 2020

AUTORA: MARIA JULIÀ FERNÁNDEZ

DIRECTORA: MARTA SANCHO PLANAS

ÀREA: HISTÒRIA

Agraïments:

Hi ha un seguit de persones que m'han acompanyat d'una manera o altra al llarg del procés d'elaboració d'aquest projecte. M'agradaria fer-los presents a continuació.

Voldria expressar la meva gratitud a la professora Eulàlia Polls pels seus ànims, ajuda i suport en els moments més durs. Voldria agrair també a la Marta Sancho Planas pel seu suport durant tota l'elaboració del TFG.

Voldria especialment donar les gràcies a tots els testimonis amb qui he pogut parlar, sense ells aquest treball no hauria estat possible: L'Emili, els dos Jaumes, la Neus, l'Alfredo, el Pedro Jesús, l'Enric, el Josep i l'Hèctor, no hauria estat possible aquest treball.

Gràcies també a en Josep M. Massot per donar-me l'espurna per fer brillar aquest treball. Un agraïment especial a la Margarida Abras per la seva generositat desinteressada, també al seu equip: La Montserrat i la Dolors.

A més a més voldria donar les gràcies als companys de la UOC i a les meves amigues, elles ja saben qui són, les quals hi han estat, m'han animat i ajudat a tirar endavant. A la incondicional Estel.

A la meva família, el Carlos i la Carla, per haver-me permès que els robés temps d'estar amb mi. Finalment i de manera molt especial, a la meva mare, que sempre m'ha encoratjat dient-me "El saber no ocupa lugar". Aquesta frase m'ha acompanyat en els moments en què he volgut abandonar.

I finalment i amb tota la meva estima, no voldria acabar sense donar les gràcies al Màrius Díaz Bielsa per recordar-me que la política és un servei al poble.

*El compromís és un acte,
no una paraula.*

Jean-Paul Sartre

ÍNDEX

Resum	1
1. Introducció	2
1.1. Motivació inicial i presentació de Màrius Díaz	
1.2. Tema i objectius	
1.3. Metodologia i fonts	
2. Marc historic	7
2.1. La Catalunya franquista: repressió i clandestinitat	
2.2. La transició a Catalunya	
2.3. Badalona: 1976-1979	
3. Màrius Díaz Bielsa	19
3.1. De ciutadà nouvingut a badaloní compromès	
3.2. El govern de Màrius Díaz	
3.2.1. Màrius Díaz com a alcalde (1979-1983)	
3.2.2. Canvis a Badalona en el seu mandat: 1979-1983	
3.2.3. Darrera etapa	
3.3. Màrius Díaz: fill adoptiu de Badalona	
4. Conclusions	51
5. Bibliografia/Webgrafia	55
6. Annexos	56

RESUM

Màrius Díaz Bielsa fou el primer alcalde democràtic de la ciutat de Badalona. Aprofundir en la seva vida política i personal ens ha permès apropar-nos al període històric que abasta, des de finals del franquisme, fins a la tornada de la democràcia, en aquest cas a la localitat de Badalona.

Les entrevistes orals realitzades són la base d'aquest treball i un testimoni molt valuós que ens aporta informació preuada de l'època estudiada.

L'objectiu de la present recerca és aprofundir en la biografia del batlle que va estrenar la democràcia a la ciutat de Badalona: Màrius Díaz Bielsa, ja que va ser, i encara ho és, un home compromès amb la societat en la lluita cap a la democràcia i la igualtat, així com una persona d'acció.

Quan estudiem l'evolució històrica dels fets i dels protagonistes, veiem com de rellevant va ser Màrius Díaz Bielsa en tot aquest procés. En veure la seva vida, doncs, veiem també la nostra història.

PARAULES CLAU:

Democràcia, Màrius Díaz Bielsa, PSUC, Ajuntament, Transició.

1.INTRODUCCIÓ

1.1 MOTIVACIÓ I PRESENTACIÓ DE MÀRIUS DÍAZ

Justícia i democràcia han estat conceptes sempre presents en el meu lèxic. La història dels pobles -en especial de Tiana i Badalona- ja fa anys que m'atrau i, encara més concretament, em fascina tot el procés que s'hagué de dur a terme per restablir un context democràtic després de la dictadura franquista.

Tenint això en compte, doncs, us podeu imaginar que, tot prenent un cafè en un bar del centre, no vaig poder evitar posar l'orella en una conversa entre dos homes d'uns setanta anys i de la qual només havia captat "democràcia, transició i Màrius".

Vaig pensar que deuriem parlar de Màrius Díaz, però per assegurar-me'n vaig posar al cercador les paraules "Màrius, democràcia i Badalona". Va ser llavors quan vaig confirmar que parlaven de Màrius Díaz Bielsa, el primer alcalde de la ciutat de Badalona durant la transició democràtica espanyola.

Em va fer l'efecte que, pel to que feien servir, eren amics seus i parlaven engrescats de com podria ser un suposat homenatge per a Màrius Díaz.

Això em va animar a seguir llegint sobre aquesta persona i de mica en mica em vaig adonar que fou algú molt important i un personatge cabdal en la història de Badalona. Com gairebé sempre passa, d'un lloc web vaig saltar a un altre i, d'aquest, a un altre, i encara a un altre. Vaig perdre la noció del temps i quan vaig voler reprendre la conversa d'aquells dos desconeguts, ja havien marxat.

Ells havien marxat, però el meu neguit, la meva curiositat i la meva motivació per iniciar la recerca per al meu Treball de Final de Grau havien començat a caminar per enfilar allò que creia que havia de ser conegut i reconegut, tant per mi com per la societat en general.

Dies més tard, em vaig assabentar que, des d'un grup de companys i amics de Màrius Díaz, havia sorgit la proposta que Badalona el reconegués com a fill adoptiu de la ciutat. Sens dubte, un reconeixement que em sembla totalment merescut.

1.2 TEMA I OBJECTIUS

Abans d'entrar en fets i relatar a grans trets l'època que vull incloure en el treball, exposo els objectius que m'he plantejat.

- Demostrar com el carisma i la feina feta per Màrius Díaz el van convertir en una figura essencial de l'època.
- Aprofundir en la seva persona per mitjà de testimonis orals, companys de govern i família.
- Detallar els passos fets i els èxits aconseguits pel primer govern local democràtic a Badalona (1979-1983).
- Demostrar per què val la pena escriure una biografia de Màrius Díaz -cosa que no s'ha fet mai fins ara- i per què cal que la població conegui la seva persona.

Màrius Díaz Bielsa, protagonista d'aquest treball, va néixer el 6 d'agost de 1933 a Barbastro i l'any 1950 va venir a Badalona a estudiar. És sobretot la seva persona, però també la seva relació amb la ciutat de Badalona, el que formaran l'eix vertebrador del meu Treball de Final de Grau.

L'any 1959, Màrius Díaz començà la seva militància en la clandestinitat

en el PSUC. Aquí començà la seva vida política. Màrius Díaz té un perfil antifranquista, i sempre ha estat molt sociable i empàtic. Va ser un home que va mostrar una gran empena i un gran esperit de canvi, cosa que era absolutament necessària en l'època.

També va ser membre de diverses associacions. L'associacionisme va ser un factor bàsic per lluitar contra la repressió i combatre prohibicions com ara el dret de reunió. Era una manera de poder-se reunir sota el paraigua de l'activitat que representava que feia l'associació en concret. També altres ens, com la llibreria Al Vent, van ser nuclis que van reunir diverses persones amb ganes de canviar la realitat política del moment.

El PSUC era l'organització més forta i més ben organitzada. Finalment es legalitzà, va anar adquirint militants i força pública. L'any 1978 uns companys de partit van proposar Màrius Díaz per la candidatura a l'alcaldia de Badalona. El perfil de Màrius, com dèiem, era d'un home progressista, havia actuat en la clandestinitat i era home d'esquerres i catalanista. Sobretot era escaient per a aquest lloc gràcies al seu caràcter empàtic, era home d'acció i tenia capacitat directiva. El PSUC volia guanyar les eleccions i per això van apostar pel carisma de Màrius Díaz.

L'any 1979 el PSUC guanya les eleccions a Badalona i Màrius Díaz Bielsa fou escollit alcalde. Aquest fet va suposar que Màrius Díaz esdevingués el primer alcalde democràtic a Badalona des de la Segona República.

Durant l'època en què Màrius Díaz va ser alcalde de Badalona es van fer grans esforços per millorar una ciutat que tenia moltes mancances. Amb totes les accions preses durant aquesta candidatura es va

aconseguir un nou model de ciutat.

En les eleccions següents, Màrius Díaz va quedar a l'oposició i també es va incorporar com a diputat al Parlament de Catalunya. També encapçalà fins al 1991 la candidatura del partit transformat en Iniciativa per Catalunya – PSUC, que més tard esdevindria Iniciativa per Catalunya – Verds. Molts anys més tard i de manera simbòlica, l'any 2019 va tancar com a independent la llista de la coalició Guanyem Badalona en Comú, ERC i Avancem-MES.

Per concloure, el que voldria aconseguir per mitjà del TFG “Màrius Díaz Bielsa: una peça clau de la Badalona democràtica” és fer un reconeixement públic a la figura d'aquesta persona i a la feina feta pel seu equip. Vull aportar, dins les meves possibilitats per temps i coneixements, un seguit d'informacions, records i vivències que mostrin l'interès, la importància de conèixer aquesta figura. Així mateix, deixo la porta oberta a futures recerques i més profundes investigacions sobre Màrius Díaz, un home d'aquests difícils de trobar i que mereix, com a mínim, una biografia publicada.

1.3 METODOLOGIA I FONTS

Per configurar aquest TFG, he fet servir diverses eines metodològiques. D'entrada he fet consulta de fonts documentals, cosa que inclourà tant fonts primàries (com ara la *Revista de Badalona*) com fonts secundàries (per exemple *Història de Badalona* de Joan Villarroya). Així mateix, he consultat l'arxiu del Museu de Badalona.

A part d'això, he realitzat entrevistes a testimonis de l'entorn laboral i personal de Màrius Díaz. Fins ara he pogut parlar amb Emili Muñoz (secretari personal de Màrius Díaz al govern), Jaume Solà (regidor

d'urbanisme durant el mandat de Màrius Díaz), Jaume Oliveras (regidor de cultura durant el mandat de Màrius Díaz) i Pedro Jesús Fernández (regidor d'ensenyament en el mateix període) i Josep Guardiola (amic personal d'en Màrius). També he recollit el testimoni de Neus Ronda (cunyada de Màrius Díaz i cofundadora de la llibreria Al Vent), Margarida Abras (directora del Museu de Badalona) i l'Alfredo Amestoy (segon tinent d'alcalde de l'època de Màrius Díaz), així com he parlat amb l'Enric Juliana (Cap de Premsa) i un dels fills d'en Màrius Díaz, l'Hèctor. Totes aquestes converses m'han aportat i m'aportaran prou informació i molt valuosa per mostrar la magnitud de la figura de Màrius Díaz en el moment històric que ens ocupa.

Gràcies als arxius consultats i a aportacions pròpies, he recopilat fotografies de diversos moments històrics. He recollit imatges de l'època relacionada amb el govern local i amb la persona de Màrius Díaz. Vaig visitar l'exposició temporal del foto periodista badaloní Enric Giralt al Museu de Badalona, dedicada a la Transició a Badalona.

Finalment, en primera persona també vaig poder participar en el ple de l'Ajuntament en què se'l proposà fill adoptiu de la ciutat. I just fa pocs dies, vaig assistir al ple extraordinari en què es va fer oficial aquest títol. A continuació també vaig ser a l'acte homenatge organitzat -amb col·laboració de l'Ajuntament- per amics i companys de govern de Màrius Díaz. Aquests actes són, per mi, la prova concloent que Màrius Díaz va ser una persona vital per la transformació de Badalona en l'època postfranquista.

2. MARC HISTÒRIC

2.1 LA CATALUNYA FRANQUISTA: REPRESSIÓ I CLANDESTINITAT.

Després de la Guerra Civil espanyola, l'any 1939, comença un llarg període de postguerra. Als vencedors els interessava allargar el seu domini i, en conseqüència, les condicions fràgils de vida van persistir fins a mitjans dels anys cinquanta.

Els vencedors van sotmetre la població a una dura repressió, que va ser especialment cruenta a Catalunya. Els ideals progressistes eren castigats, per exemple, alguns mestres d'escola o aquells que havien reconegut públicament la seva implicació amb la República (Santacana, 2014:9).

Entre el 1938 i 1953 va haver-hi uns quatre mil afusellaments, després de celebrar-se un consell de guerra. Els afusellats foren persones afiliades a partits com ER, el PSUC, la CNT i Unió de Rabassaires. Era tota una generació de joves, treballadors i jornalers.

Els franquistes utilitzaven aquestes execucions per acabar amb gent opositora al seu règim i també per sembrar la por entre la població. A banda dels afusellaments, la repressió també actuava amb acomiadaments laborals, multes, confiscacions i camps de treball (Santacana, 2014:9)

El control social que va exercir el bàndol vencedor va ser extrapolat a la vida de tota la societat. Qualsevol índex cultural com podia ser la premsa, el cinema, el teatre o les associacions, van ser clausurats. I van ser detinguts tots els seus dirigents, ja que la qüestió de la llengua catalana, *per se*, es considerava una qüestió política. Es van voler trencar tots els costums de la societat catalana que hi havia abans de

la Guerra Civil. Les entitats culturals, com ara grups d'escoltes, o bé van passar a la clandestinitat, o bé van canviar l'ús del català pel castellà.

Durant la postguerra es van organitzar els partits i els sindicats per lluitar contra el règim. El Front Nacionalista, el PSUC i la CNT eren els més organitzats. Alguns nuclis de resistència feien accions armades com ara sabotatges o atracaments per ajudar a militants perseguits. S'anomenaven maquis i sobretot actuaven en aquella època en zones rurals (Santacana, 2014:14).

La resistència cultural també va ser molt important. Es va crear una xarxa clandestina de la qual també l'Institut d'Estudis Catalans en formà part. L'IEC va reprendre l'any 1942 les seves sessions en la clandestinitat, així com ho va fer, entre d'altres, els Estudis Universitaris Catalans (Santacana, 2014: 11).

Els anys seixanta presenten a Catalunya uns canvis estructurals amb una indústria creixent i diversificada. La nova industrialització va fer que molta gent de zones empobrides migressin a Catalunya en cerca de feina. Entre 1960 i 1976 hi va haver un gran flux migratori cap a Catalunya de gent d'Extremadura, Castella, Andalusia i Galícia. Aquesta onada d'immigrants es va establir en barris creats deliberadament al cinturó de Barcelona i Tarragona. Aquests barris moltes vegades sorgien sense cap planificació urbanística (Santacana, 2014:23).

També en aquesta època, l'activisme estudiantil va fer un gran canvi. Fins aleshores aquest sector era controlat per la dictadura, que intervenia en el nomenament dels rectors. A la vegada, situava a universitaris d'ideologia franquista en les àrees de gestió o docència per tal d'exercir el seu control. Però els estudiants es van poder organitzar i substituir el sindicat franquista SEU i van organitzar el seu

propi, el SDEUB: Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (Santacana, 2014:28).

A la vegada s'incorporava un sector de l'església catalana a la lluita antifranquista. L'11 de maig del mateix any va haver una manifestació desconeguda fins aleshores de capellans a la Via Laietana de Barcelona, davant la "Jefatura Superior de Policia" (Santacana, 1999:28-29).

Aquest succés va provocar l'organització d'un moviment solidari tant polític com a ciutadà, aquesta va ser la llavor de la Taula Rodona Democràtica (1966-1973), anterior a l'Assemblea de Catalunya.

En l'àmbit laboral, el nou model d'industrialització i la incorporació de gent jove al món laboral, tant immigrada com de Catalunya, va provocar l'organització en sindicats per la lluita a favor de millores, tant salarials com de seguretat a la feina. A Catalunya l'any 1964, 300 treballadors es van reunir a la Parròquia de Sant Medir per demanar un sou digne, la llibertat sindical, el dret a vaga i una setmana laboral de 40 hores. A aquest grup més actiu se'l va anomenar *Comissions Obreres*, un sindicat ideològicament heterogeni. L'únic sindicat que hi havia fins aleshores era l'OSE, *Organización Sindical Española*, que era l'únic que el règim franquista permetia (Santacana, 2014:29).

En l'àmbit polític, els partits polítics antifranquistes es van reorganitzar en la dècada dels seixanta, i el PSUC havia tingut un augment considerable de militants.

"El PSUC va esdevenir el partit més ben organitzat, amb una influència notable en el moviment estudiantil, en el moviment obrer i també en el món intel·lectual".

(Santacana,2014:31)

Fins i tot altres sectors no comunistes van col·laborar-hi perquè el consideraven l'associació amb més força en la lluita contra el franquisme.

En la banda socialista hi havia el Moviment Socialista de Catalunya, del qual Joan Reventós n'era el màxim impulsor. També van aparèixer partits formats per joves marxistes i alguns catòlics. Per un altra banda seguien existint Unió Democràtica de Catalunya i, amb menys activitat, Esquerra Republicana de Catalunya.

És durant aquesta dècada que el món de la cultura a Catalunya va manifestar el seu compromís amb la lluita antifranquista. Durant el consell de guerra de Burgos, contra membres d'ETA, un grup nombrós d'intel·lectuals i gent de la cultura es van tancar a Montserrat el desembre de 1970. El judici va tenir molt ressò a la resta d'Europa i durant la causa van haver moltes protestes per les condemnes a mort dictades pel tribunal (Santacana, 2014:35).

El fet que es reivindicés la cultura catalana va ser una qüestió molt important per configurar la lluita antifranquista a Catalunya. Les campanyes a Catalunya a favor de l'ensenyament i la cultura van ser nombroses. El caire polític de la clandestinitat al final del franquisme era un escenari molt diferent al de la resta d'Espanya.

Catalunya, com hem anat veient, tenia una dinàmica diferent i allunyada del de la resta d'Espanya en molts àmbits. En la pedagogia, com és el cas de l'escola Rosa Sensat; en la música amb la Nova Cançó; el sentiment catalanista del Barça dins els esports; mostres literàries pròpies; i fins i tot un sector de l'església obert i dinamitzador amb mentalitat catalana (Santacana, 2014:39).

Un cop mort el dictador, tot aquest món va demostrar la seva energia i a la vegada les seves diferències.

2.2 LA TRANSICIÓ A CATALUNYA

L'any 1975 la població a Catalunya havia progressat molt: El nivell de renda era un 25% superior a la mitjana espanyola, i aquest creixement suposà per Catalunya una revolució de costums, dels valors i de les jerarquies familiars. La societat catalana rebutjava la dictadura, i la revolució silenciosa es va anar forjant a Catalunya abans de la mort de Franco, una nova cultura cívica i social molt allunyada de les doctrines del franquisme, incompatible amb la ideologia de l'època. Com a element diferencial amb la resta de l'Estat, sorgí un moviment de la lluita antifranquista: La Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya (CCFPC), creada l'any 1969. Nascuda a proposta del Front Nacional de Catalunya- establert a París l'any 1940 i format per exiliats del règim franquista-, conformada per partits polítics d'extrema esquerra i membres d'entitats civils i culturals; més endavant s'hi afegiran partits de dretes nacionalistes catalans (J.B. Culla, 2003:7).

L'objectiu era lluitar clandestinament contra el franquisme i a favor de les llibertats: defensaven el restabliment de l'Estatut autonòmic de Catalunya de 1932 (Estatut de Núria), l'amnistia general i la convocatòria d'unes Corts constituents elegides per Sufragi Universal.

El 7 de novembre de 1971, a l'església de Sant Agustí del Raval (Barcelona) i a instàncies de la CCFPC, es constituí l'Assemblea de Catalunya. Va ser creada per membres de partits catalans, entitats catalanistes i amb el suport d'intel·lectuals i persones del sector més progressista de l'església catalana, al crit de: "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia!". Participà en nombroses actuacions pacífiques, i cal destacar la manifestació de l'onze de setembre a Sant Boi del Llobregat l'any 1976. Ja mort Franco, l'Assemblea va promoure la candidatura d'Entesa Catalana de Progrés per a les eleccions al Senat espanyol, aquesta la formaven socialistes (PSC/PSOE), comunistes (PSUC), nacionalistes d'esquerres (ERC), el Front Nacional de

Catalunya (FNC) i independents. Es presentaren a les eleccions generals del 15 de juny de 1977 (les primeres després de l'any 1936), i en sortiren 12 senadors. Entre els independents destacà Josep M. Xirinacs, sacerdot i pacifista, participà en la Constitució de 1978 i fou el candidat al Senat més votat per Barcelona.

La CCFPC es va dissoldre per donar cabuda a altres partits polítics, i es creà el Consell de Forces Polítiques de Catalunya el 23 de desembre de 1975. Format per partits exclusivament catalans, la primera acció va ser formar un govern provisional de la Generalitat. El novembre del 1977, en un nou context polític, els principals partits es retiraren de l'Assemblea: "considerant que ja havien assolit els principals objectius de l'any 1971".

Tot i que, els anys setanta Espanya es trobava en una etapa franquista més "moderada", però cal recordar que les últimes execucions a pena de mort van ser el 27 de setembre de 1975 (Claret i Amat, 2014).

La nova dreta democràtica espanyola i catalana es qüestionava com dotar Catalunya d'institucions. Dues eren les opcions amb més pes: crear a Catalunya una Mancomunitat i un Consell General, o bé restaurar la Generalitat i redactar un nou Estatut. La primera opció la defensava Fraga Iribarne (Lugo, 1922-Madrid, 2012), ministre del govern d'Arias Navarro (Madrid, 1908-Madrid, 1989), el primer president del govern espanyol després de Franco, fidel al règim d'aleshores. Tot i no prosperar el projecte, l'ajudà Juan Antonio Samaranch. La segona opció, que es tractava del retorn del President de la Generalitat a l'exili, va ser defensada pel guanyador de les primeres eleccions democràtiques a Espanya, Adolfo Suárez (Àvila, 1932- Madrid, 2014), que ocupà diferents càrrecs del règim franquista després de la mort del dictador, i s'erigí en líder del partit Unión de Centro Democrático (UCD) i posterior president del govern espanyol (1976-1981). Dues situacions atemorien el Govern de Suárez: el poder

del PCE a tot Espanya i la força civil i esquerrana de la població catalana.

Tarradellas podia ser una solució al "Problema catalán", ja que "Tarradellas no era independentista", i fins i tot no estava a favor de l'ús de la llengua catalana en l'àmbit escolar, per exemple.

Suárez havia de dur a terme el procés de Transició i convocà eleccions constituents el 15 de juny del 1977: la participació va ser del 79,3%, segons l'historiador Vicente Moreno. Com a resultat, la força majoritària va esdevenir la coalició dels socialistes de Catalunya, PSC-Congrés de Joan Raventós, i la Federació Catalana del PSOE amb el 28,4% dels vots, i en segon lloc va quedar el PSUC de Gregorio López Raimundo amb el 18,2 %. Aquests resultats van ser inesperats pel govern espanyol. El 25 de juny de 1977 es produí la reunió de diputats i senadors catalans per constituir l'Assemblea de Parlamentaris amb les següents exigències: la restauració de la Generalitat de Catalunya, la recuperació de l'autonomia política, la constitució d'un govern català provisional, la recuperació de l'Estatut de 1932 i el retorn de Tarradellas (Moreno V., 2013).

Suárez es veié obligat a iniciar una reforma política a causa de la pressió social catalana i de l'Assemblea de Parlamentaris, fets que s'esdevingueren amb "l'operació Tarradellas". Això representà una sortida per mantenir l'esquerra catalana fora del poder. De fet, Tarradellas va ser una imposició de Suárez envers Catalunya -segons Alfonso Guerra, vicesecretari general del PSOE-. Temps enrere i amb premeditació, Andrés Cassinello -director dels serveis secrets del govern de Suárez-, ja li presentà un informe on es recollia la trobada del 26 de novembre de 1976 amb Tarradellas a l'exili (Saint-Martin-le-Beau).

L'informe es mantingué ocult, i es produïren apropaments per ambdues bandes el juny del 1977. Altres noms importants que intervingueren

en les negociacions van ser Carles Sentis, militant d'UCD, l'empresari basc Luís Olarra i Rodolfo Martín Villa, ministre de Governació (Pasqual J.M., 2007).

L'11 de setembre de 1977 s'ompliren els carrers de Barcelona i el 29 del mateix mes un Reial Decret restaurava la Generalitat. Tarradellas tornà a Catalunya el 23 d'octubre. Segons Jaume Claret i Jordi Amat, la tornada de Tarradellas va ser una manera de frenar l'arribada de les esquerres al poder i d'aquesta manera es legitimava aquesta decisió.

El 6 de desembre de 1978 es proclamà la Constitució Espanyola, que reconeixia els drets de les nacionalitats històriques i l'Estat de les Autonomies. Es va redactar el projecte d'un nou Estatut, el qual va ser aprovat pel 88'1% dels catalans l'octubre del 1979, tot i que el govern espanyol no li va donar llum verda fins al desembre.

Els dos anys i mig que Tarradellas va ocupar la presidència de la Generalitat preautonòmica no va anomenar ni un Conseller en Cap. Així acatava l'ordre de Suárez per perjudicar els socialistes catalans, als quals corresponia aquest nomenament. Benet afegí que Tarradellas sempre acusà Òmnium Cultural de tenir una activitat política antiespanyolista, ja que volien portar la independència a Catalunya.

La tornada de Tarradellas va ser producte d'un pacte entre el govern de Madrid abans de la Constitució de 1978 i Tarradellas.

Una vegada més es reflecteix el tarannà del primer President de la Generalitat després de la dictadura (Benet, 1992:264).

2.3. BADALONA (1976-1979)

A Badalona, des del 1974 hi havia l'alcalde Isidre Caballeria. La ciutadania demanava drets laborals i socials a la vegada que

democràcia i l'ajuntament no tenia respostes. Aquestes mobilitzacions es van anar fent cada vegada més fortes.

Igual que a bona part de Catalunya abans dels primers ajuntaments democràtics l'any 1979, els moviments socials i veïnals ja van començar el procés de deslliurament de l'ideari franquista, l'arribada dels consistoris democràtics va transformar completament símbols, monuments, etc. No va ser així a la resta de l'Estat.

El 1976 partits, sindicats i entitats locals es van organitzar per agrupar-se amb l'Assemblea Democràtica de Badalona, això va ser el 27 de maig de 1976 a l'Institut Albéniz. Era la mateixa Assemblea de Catalunya que començà els seus inicis a l'església de Sant Agustí a Barcelona (Villaroya i Font, 1999:225).

El juliol de 1976 entitats i associacions de veïns feien públic el Manifest de Badalona, en què incloïen un seguit de propostes perquè el consistori prengués mesures democràtiques per tal de governar.

La Marxa de la Llibertat també va passar per Badalona el 29 de juliol de 1976, recorrent tot Catalunya, aquesta volia difondre les idees de l'Assemblea "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia" i acabà amb algunes detencions (Villaroya i Font, 1999:227).

Aquest any es va autoritzar el primer onze de setembre 1976 a Sant Boi de Llobregat. Molts badalonins i també el consistori s'hi van adherir.

El 6 de desembre de 1978 es votava la Constitució, la qual representava un retorn a la democràcia i el pas a un nou règim. També s'establí la Generalitat provisional amb el retorn de Josep Tarradellas l'any 1977 (Villarroya i Font, 1999:229).

El 26 de maig de 1979, es va fer la manifestació més important dels anys de la Transició a Badalona. El ple de l'ajuntament convocaren a la ciutadania per expressar públicament al Ministeri d'Educació la

queixa per la seva falta de resposta a la greu manca d'equipaments escolars que patia Badalona.

Manifestació en defensa l'ensenyament, Badalona. Arxiu Museu de Badalona

El consistori es va adherir al primer onze de setembre i també el 1976 es van federar Les Associacions de veïns, gràcies a elles les mobilitzacions eren constants i els militants dels partits també s'havien integrat, per destacar-ne algunes, als barris perifèrics de Badalona: L'associació de veïns del barri de La Salut, la de Sistrells, la de Canyadó, la de Llefia, Sant Mori... Van ser innumerables les accions realitzades per les associacions de veïns des del 1975 al 1979.

Les condicions dels habitatges eren pèssimes i calia demanar mesures urbanístiques, la ciutat experimentà un gran creixement demogràfic durant el període de 1959 a 1975. Del barranquisme i les petites cases que s'erigia la gent es va passar a la construcció de pisos. L'ajuntament predemocràtic havia construït edificacions amb pèssimes condicions i sense serveis elementals, també havia permès edificacions en espais verds (Vilarroya i Font, 1999:227).

La política de l'ajuntament va patir nombroses crítiques en forma de manifestació, no només pel tema urbanístic, sinó també pel tema d'ensenyament. Als barris de Badalona hi havia una gran manca d'escoles.

El febrer de 1977 els partits polítics obtingueren la legalitat, el PCE/PSUC el 9 d'abril. El juny de 1977, les primeres eleccions democràtiques donen la majoria a Espanya a Unión del Centro Democrático (UCD) amb Adolfo Suárez al capdavant del govern. A Catalunya les esquerres guanyaven PSC/PSOE i PSUC.

El triomf de l'UCD a Espanya va provocar canvis a l'ajuntament de Badalona: el 25 d'abril de 1977 Alfons Ramos substituïa Isidre Caballeria. (Villarroya i Font, 1999:229).

Com hem dit més amunt a Catalunya a les generals guanyaven els partits d'esquerra i a Badalona un 60% de votants ho eren.

Però la Corporació Metropolitana el va aprovar posteriorment. En sentir-se desautoritzats, l'alcalde i un gran nombre de regidors van demanar la dimissió, però no fou acceptada (Villarroya i Font, 1999:230).

La mala maror era present en la política badalonina. Alguns regidors que volien fer fora l'alcalde Alfons Ramos consideraven que era massa tolerant amb l'oposició.

Els partits guanyarien terreny quan el gener de 1979 alguns membres de la Taula es van incorporar a l'ajuntament, a la direcció d'alguns serveis. Les eleccions eren a tocar.

Durant aquest període es van legalitzar també els sindicats laborals. L'any 1977 Comissions Obreres es consolidà a Badalona com a primera força, la seguien la UGT i la USO (Villarroya i Font, 1999:230).

El PSUC fou un partit amb una llarga tradició de lluita antifranquista, també va ser un partit protagonista dins l'Assemblea Democràtica, a

Badalona, i sobretot havia estat lluitant amb les Associacions de Veïns (AAVV).

“El PSUC havia estat el partit per excel·lència, el líder natural en tots els àmbits de l’activitat política antifranquista clandestina des dels anys seixanta: A la universitat, a les fàbriques, en els col·legis professionals, en el moviment veïnal, a tot arreu on hi havia activitat i moviment antifranquista el PSUC hi era darrere” (Joan B. Culla, 2003:7).

Badalona era una ciutat formada per molts barris al voltant, els quals estaven habitats per gent obrera que havia immigrat de diferents indrets d’Espanya a la recerca d’oportunitats i fugint de la pobresa i fins i tot de la fam. Molts d’aquests ciutadans lluitaven en les AAVV per trobar millores socials i laborals en els seus barris, molts d’ells també estaven vinculats o simpatitzaven amb el sindicat CCOO. De la mateixa manera que altres ho van fer amb l’altre partit el PSC.

ELECCIONS MUNICIPALS (1979-1991)											
1979			1983			1987			1991		
Partits	Vots	Regidors	Partits	Vots	Regidors	Partits	Vots	Regidors	Partits	Vots	Regidors
PSUC	29.989	12	PSC	39.093	12	PSC	42.175	13	PSC	36.214	14
PSC	26.623	10	PSUC	35.926	11	IC-PSUC	30.777	10	IC-EV	17.732	7
CiU	9.222	3	CiU	10.118	3	CiU	14.388	4	CiU	12.574	5
CC (UCD)	7.391	2	AP-PDP-UL	6.208	1				PP	4.822	1
Electors:	145.369			163.158			158.305			167.001	
Participació:	59,40%			61,39%			62,6%			46,4%	

Font: Revista de Badalona, 4.4.1979; Colet (1987b); Badalona. Full d'Informació Municipal, núm. 64, del 12 al 19 de juny de 1987 i Web de l'IEC.

Resultats de les eleccions municipals de 1979 a 1991 (Villarroya i Font, J. (dir.) (1999). *Història de Badalona*)

Per acabar aquesta etapa, les primeres eleccions municipals en democràcia es van celebrar el 3 d’abril de 1979. Tant a Barcelona com a altres municipis van guanyar les esquerres.

El partit guanyador va ser el PSUC amb Màrius Díaz al capdavant i amb 12 regidors; seguit del PSC amb 10 regidors i Centristes de Catalunya que representaven a la UCD amb dos regidors i amb Ferran Foix com a cap de llista. Així, doncs, Màrius Díaz esdevingué el primer alcalde democràtic de la ciutat de Badalona.

El nou consistori representava una alenada d'aire fresc, ja que la majoria eren gent jove, els quals ocuparien l'alcaldia i les diferents regidories. Eren persones que provenien de diferents realitats socials, no tenien experiència política (tret d'algun membre), però sí tenien l'experiència de la lluita en els partits, les AAVV i els sindicats, en resum en la lluita antifranquista a la clandestinitat (Villarroya i Font, 1999:229).

També hi havia dues formacions que s'havien presentat i eren simpatitzants de l'antic consistori franquista. La participació ciutadana va ser d'un 59,4%.

3. MÀRIUS DÍAZ BIELSA

3.1. DE CIUTADÀ NOUINGUT A BADALONÍ COMPROMÈS

Màrius Díaz Bielsa va néixer a Barbastre (Osca) el 6 d'agost de 1933, fill d'un directiu de la CAMPSA, va viure la guerra i la repressió. El lloc on va néixer va ser escenari d'innumerables execucions entre els anys 1936 i 1945, en un primer moment el bàndol republicà va ser l'executor, però a partir del 38 van ser els que s'havien revoltat els que van començar a realitzar execucions en massa. En aquest ambient va viure Màrius Díaz els seus dies d'infantesa. El seu amic i posterior company de govern, Jaume Solà, explica que de petit en Màrius i els seus amics jugaven amb els "sesetes" que trobaven a la paret, que eren les restes dels cervells dels quals havien afusellat (Veure annex 2). Probablement el nen Màrius ja va retenir en la seva memòria la importància de la convivència entre els semblants.

A l'edat de disset anys, concretament el mes de juny de 1950, el jove es va desplaçar a fer un examen a la Universitat de Barcelona, un cop fet va tornar a Barbastre a passar l'estiu. A l'octubre d'aquell mateix any, va anar a Badalona per quedar-s'hi a viure. En un primer moment, va viure al carrer 27 de Enero, a casa d'uns parents, i després va estar vivint a diferents domicilis, però sempre a prop de carrer de Mar, la zona més concorreguda de la ciutat (Abrás, M., 2004, min. 01:10, àudio 1).

Màrius Díaz va néixer a Barbastre, però com ell mateix expressa, després d'acabar el batxillerat el seu pare el va enviar a Badalona perquè era molt pro Catalunya i Barcelona l'atreia molt. Era un asturià de Gijón amb bons amics a Catalunya, els quals van aconsellar-li que enviés el jove a estudiar a Catalunya. El pare volia que fos enginyer, en Màrius volia ser mariner com els seus avis i rebesavis. Ell havia vist moltes cartes de navegació a la casa de Barbastre, del nord d'Àfrica i del Carib. Aquest fet el va marcar de petit per decidir el seu futur (Abrás, M., 2004, min. 09:00, àudio 1).

Va començar a estudiar a l'Escola Nàutica de Barcelona. Als matins estudiava i a les tardes es relacionava amb els seus amics del Centre Aragonès. Tal com el mateix Màrius relata, la seva primera feina a Badalona va ser d'aprenent a la foneria Vilallonga. Ell mateix explica que el primer dia que va veure la fumera de la foneria es va sentir com el protagonista de *Cien años de soledad*, el Coronel Aureliano Buendia, quan relata quan relata el oment en què el seu avi el va dur a veure un escamot d'afusellament.

En Màrius explica que a ell li va passar el mateix. Aquell dia, en veure la fumera que sortia de la foneria, va pensar que era un gran incendi. No sabia què era una foneria. En apropar-se, va veure que de la fumera sortia una cosa vermella. Es va quedar mirant fixament i es va adonar que allò era ferro líquid. Com en la novel·la citada, aquella imatge el

va atrapar, en veure el ferro fos, i va tenir clar que ell volia treballar allà (Abrás, M., 2004, min. 03:00, àudio 1).

L'any 1955 va començar a treballar a la foneria, que era al carrer Francesc Macià de Badalona. Li agradava la seva feina i gràcies a la seva habilitat i destresa, en poc temps va començar a fer feines tot sol i en un any ja va ser encarregat. Més tard, li van oferir ser cap que gairebé era com ser director. En Màrius, un jove espavilat i treballador, s'estaria a la foneria fins a l'any 1960. En aquell moment, va decidir muntar-se un taller pel seu compte i deixar els estudis. Així ho explica el seu amic Jaume Solà: "En Màrius era un *tio* molt espavilat amb una gran habilitat manual i una gran decisió personal" (veure annex 2).

En aquell moment, en Màrius era un noi jove que estudiava i treballava i es guanyava la vida a la foneria Vilallonga. Com ell mateix diu, amb divuit anys guanyava 1000 pessetes al mes i això era bastant per a un jove, el pare li pagava els estudis. Les millores econòmiques el van dur a fer un canvi d'habitatge a un lloc més espaiós, així successivament fins que cap als anys seixanta va acabar vivint de lloguer a un pis a la Rambla, una de les zones més preuades de la ciutat. Li agradava aquella zona, de la qual no es va moure mai, fins, com veurem més endavant, després de la seva jubilació (Abrás, M., 2004, min. 5:20, àudio 1).

Un dia va veure un anunci en el qual es demanava un enginyer per a una empresa hidrometal·lúrgia. En Màrius no n'era, però el seu caràcter, segur d'ell mateix, no li va impedir presentar-s'hi. Hi havia enginyers que optaven al lloc, però en Màrius tenia un punt a favor: havia estudiat nàutica i coneixia molt bé com es fabricava un vaixell. El van contractar en un primer moment a Badalona i poc temps després va haver d'anar a Gavà a muntar la fàbrica. Un cop acabada, li van oferir el lloc de director, que va desenvolupar fins que va ser alcalde de Badalona. Es tractava d'una empresa anglesa anomenada Damper Ibèrica, tenia moltes seus al món (Abrás, M., 2004, min. 07:30, àudio

1). Allí va conèixer al capità Francesc Lleal, el pare de la seva futura dona (veure annex 2).

Curiosament, tot i haver estudiat Nàutica, va embarcar només un cop, de Cartagena a Palma de Mallorca. Així i tot, va dedicar la seva vida professional a muntar quilles i altres peces pels vaixells (Abrás M., 2004, minut 5:50, cinta 1). Tal com el mateix Màrius relata, un cop es va endinsar en el món laboral va freqüentar menys el Centre Aragonès i es relacionava més amb els cercles de gent de Badalona. Va aprendre català, per convicció, perquè, segons les seves paraules, era una cultura que el va captivar i que no tenia res a veure amb les coses que li havien dit.

Màrius fa amics nous com el dibuixant l'Enric Sió i la seva dona la Glòria Boada. L'octubre de 1959 Màrius Díaz Bielsa va entrar al PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya), juntament amb una noia que havia conegut. Es deia Teresa. Ells quatre formen la primera cèl·lula estable al centre de Badalona. Organitzar-se en un partit polític clandestí no era gens fàcil. Temps enrere, relata en Màrius, l'Enric Sió i ell ja parlaven del PSUC. En Màrius no en sabia gaire o gens del partit. Va haver de passar un temps fins que van estar preparats per organitzar-se i fins que els van avalar. S'havien de conèixer les persones, com pensaven i la vida que portaven. Si no es feia així, podia ser perjudicial per al partit (Abrás, M., 2004, min. 14:00, àudio 1).

De les persones que van formar les cèl·lules, en Màrius Díaz recorda L'Abilio Campos. Dels altres no en vol parlar, no està segur que vulguin desvetllar-ho. L'Abilio va entrar amb ells a la cèl·lula del centre de Badalona i en Sió i la Glòria Boada van passar a Barcelona. Recorda també que en van formar una de fins a vuit persones, fins que la van subdividir per motius de seguretat. Entre ells, els companys de partit, Gual Lloveras i també Manolo Moreno Mauricio, a qui van tenir a casa i a la cèl·lula (Abrás, M., 2004, min. 19:10, àudio 1).

“La formació política dins de les cèl·lules era contínua, cada dia parlaven de política, però cada dia cada dia. En comptes de veure la televisió o els programes escombraries, discutíem de política i de tot, i llegíem productes francesos... Jo en aquells moments era solter i tenia il·lusió per parlar i discutir de tot, Rambla [passeig marítim] amunt Rambla avall” (Abrás, M., 2004, min. 20:28, àudio 1).

Tenien inquietuds de saber. Fins i tot quan la Teresa estudiava a la facultat, ell l’anava a buscar per poder escoltar el Seminari del professor Sacristán. Eren oberts i es podia fer. Així i tot, es va matricular ja d’adult per poder anar a les classes que li agradaven. Eren persones contínuament amb l’esperit obert al coneixement i a la discussió (Abrás, M., 2004, min. 23:06, àudio 1).

En Màrius treballava, es guanyava bé la vida. Gràcies al seu caràcter inquiet i afable va començar a fer amics. Els diumenges es trobaven al Fillol per fer el vermut, va establir contacte amb entitats culturals del centre de Badalona, com Les Joventuts Musicals (Abrás, M., 2004, min. 16:00, àudio 1).

En aquest moment en Màrius ja havia muntat el seu propi taller, ell ja estava organitzat al PSUC i dins del taller, amagada en una doble paret, tenia una màquina ciclostil, amb la qual imprimien els fulls de propaganda del PSUC. Eren moments de forta repressió i perillosos si et descobria la policia del règim franquista (Abrás, M., 2004 min. 24:10, àudio 1).

L’any 1963 es va casar amb la Teresa Lleal, la filla del capità Francesc Lleal. El seu sogre era un capità de vaixell, en Francesc Lleal, una gran persona, sogre i gendre havien tingut enormes discussions ells dos, discussions molt franques. Com eren tots dos: gent molt franca i directa (Veure annex 2).

I van anar a viure a la Rambla, al carrer Santa Matrona núm.50 un cop van començar a venir els fills i l’espai els quedava petit es van traslladar

al carrer Sant Joaquim n.9 on van residir-hi tota la vida. (Abrás, M., 2004 min. 1:25, àudio 1). El fet de tenir casa pròpia, a la parella els va permetre poder fer reunions clandestines del partit. No perdien el temps i, tal com en Màrius relata, tenien dues portes a casa. Una que donava a la Rambla i l'altra, al carrer Sant Pau. En aquells moments la policia vigilava i ells aprofitaven per entrar o sortir segons els convenia, per no ser vistos.

Les cèl·lules estaven al servei del partit i la formaven quatre o cinc persones. Quan es feia més gran, es dividia per tornar a ser quatre. D'aquesta manera, si la policia els agafava, era més difícil desorganitzar l'engranatge. A Badalona en aquell moment hi podia haver unes 200 persones organitzades en aquest format. Estem parlant dels primers cinc anys de la dècada dels seixanta. En Màrius Díaz recorda al centre tres o quatre cèl·lules, al barri de Sant Crist també a la Morera a Llefia, a l'Oliva... I altres àrees. Després es va formar CCOO (Comissions Obreres) i amb el seu suport es van poder formar més cèl·lules (Abrás, M., 2004, min. 15:00 àudio 1).

Tenia una gran complicitat amb la Teresa, tots dos eren persones compromeses, empàtiques i amb molta cultura. Un cop van tenir els fills, la parella va continuar amb la seva lluita antifranquista al costat del PSUC. En Màrius recorda quan la Teresa amagava els fulls que acabaven de sortir del ciclostil sota el cotxet del petit Màrius per anar a deixar-los a Barcelona, a la vora de la Plaça Palau. Mai no sabien qui era el receptor, els deixaven en una adreça i algú els recollia. Així es funcionava en temps de clandestinitat. Era la manera que si t'agafaven no poguessis descobrir altres cèl·lules.

Eren valents. Un cop en Màrius va tenir cotxe, anaven a Ronda Universitat cantonada amb carrer Balmes a Barcelona a comprar molts fulls de paper. Després es convertiren en fulls de mà, que imprimien en un taller que en Màrius es va muntar un cop va sortir de la fàbrica

de Gavà. El va tenir des del 1960 al 1964 i, en part, era una tapadora per a poder imprimir i després distribuir aquests fulls de mà (Abrás, M., 2004, min. 25:50 àudio 1).

La seva inquietud també el va dur a muntar una llibreria, "Al Vent", amb la seva cunyada Neus Ronda. Ell coneixedor de distribuïdores semiclandestines el va sorprendre el dia que va entrar a una d'elles com per exemple "Rodes" explica en Màrius Díaz que estava plena de llibres prohibits. Anys més tard recordaria, en llegir *L'ombra del vent* de Carlos Ruiz Zafón, haver tingut la mateixa sensació que va tenir el protagonista en veure una habitació plena de llibres, però sobretot, plena de llibres prohibits. Aquell panorama era una meravella des del punt de vista ideològic, cosa que aquí, ni a Espanya ni a Catalunya, no era fàcil de veure. Com podeu comprendre, el soci de la Neus Ronda va portar aquests llibres a la nova llibreria de Badalona (Abrás, M., 2004, min. 17:20, àudio 1).

La llibreria la van posar perquè no n'hi havia gaires a Badalona. Es van fixar en les idees de les llibreries de França, es van associar i hi venien llibres de tota mena: també de política i socials. Van tenir molta ajuda d'alguna distribuïdora per a dur llibres que venien de Sud-amèrica, que parlaven de política i que aquí no estaven permesos.

La Neus Ronda explica que gràcies a ell i als seus contactes es van poder dur a la llibreria volums que no es veien per Badalona, que provenien del propietari de la llibreria El Cinc d'Oros de Barcelona, Pablo Bordanova; o d'alguna altra també de Barcelona, com la de les Punxes. La Neus no sabia ben bé com tenia aquests contactes, però hi eren i els llibres prohibits arribaven Al Vent. Llibres com *El Capital* de Karl Marx o el *Llibre Roig* de Mao. Eren coses que no es parlaven, explica la Neus, però d'alguna manera en Màrius Díaz tenia aquests contactes. La Neus Ronda moltes vegades havia de redistribuir els llibres a les prestatgeries perquè no es veiessin tant (Veure annex 3).

Ella explica una anècdota molt divertida perquè ens adonem del caràcter d'en Màrius Díaz. Una vegada, les dues parelles i els nens van anar a Turquia en cotxe. Van fer nit a un poble i, quan es van despertar, el Màrius no hi era. Es veu que havia fet relacions amb gent del poble, i fins i tot els havien convidat a tots a un casament al poble. Així era en Màrius Díaz, un home afable i que es feia amb tothom encara que fos a altra banda del món.

Pere Ruzafa, el fill d'en Gual o l'Emili Muñoz eren clients assidus a la llibreria, gent de Badalona, els "progres", com deia la Teresa. Van aconseguir que hi anés el dibuixant Perich, i és que també hi feien tertúlies. Com hem dit abans, no era una llibreria com les que existien a Espanya en l'època. Feien presentacions de llibres, cosa impensable als anys setanta. També hi anà Vargas Llosa, que semblava una persona d'esquerres en aquell moment, tot el contrari que ara, segons exposa Neus Ronda (Veure annex 3).

En Màrius Díaz feia temps que havia ingressat al PSUC, va ser l'any 1959, juntament amb una jove Teresa Lleal. Hi van entrar de la mà de Glòria Boadas i Enric Sió. Segons sembla, va ser la primera cèl·lula estable al centre de Badalona (Abrás, M., 2004, min. 13:00, àudio 1).

De la seva època a la clandestinitat, Màrius Díaz estava a l'aparell de propaganda, que era un aparell relativament important. En Màrius Díaz explica que si queia ell, tot un seguit de gent queia amb ell i aquest fet era molt perillós, ja que l'aparell de propaganda funcionava molt bé a Badalona. Hi treballava gent de valent i quan es demanava alguna cosa, l'endemà ja estava feta. La seva consigna era no interferir en res d'allò que feien els altres companys. A banda de ser una característica de com es treballava en temps de clandestinitat, també comenta que ell era un director de fàbrica, que també era soci-propietari de la llibreria i conegut a Badalona. De fet, quan més tard va ser alcalde, molta gent se sorprenia que en Màrius Díaz hagués estat al PSUC. Tot

i ser sempre militant de base, en Màrius Díaz creu que va ser discret, per això va sorprendre molta gent, que sabien que era d'esquerres, però ser del PSUC, era diferent.

Situant-nos en l'època, un cop els partits polítics van entrar en la legalitat i es va fer una reunió amb amics i veïns per fundar l'Associació de Veïns del Centre de Badalona. Anteriorment, ja havien hagut converses amb Jaume Solà, Francisco Padrós entre altres. Tots eren persones actives en l'associacionisme: Joventuts musicals, centre excursionista de Catalunya. També recorda que es va fundar la revista *Comarca Express*. En aquella reunió no es va fundar l'Associació perquè en Màrius, amb el seu caràcter intens i aclaparador, va estar explicant el seu viatge a Cuba i no van poder avançar. Així, doncs, va ser a la setmana següent i va ser ell mateix amb en Josep M. Zamora els que van escriure els estatuts fundacionals, que van copiar de l'Associació de Veïns de Sabadell, una associació molt activa durant l'època de la transició (Abrás. M., 2004, min. 26:15, àudio 3).

Cal comentar que bona part de la connexió d'en Màrius Díaz amb la gent del centre de Badalona li va venir per mitjà del seu casament amb la Teresa Lleal, una dona molt potent intel·lectualment i a la vegada molt activa en els moviments associatius del centre de la ciutat, una dona a la qual se li hauria d'escriure una biografia, com constata Margarida Abrás (Veure annex 4).

3.2. EL GOVERN DE MÀRIUS DÍAZ

Per parlar del govern de Màrius Díaz és important, en primer lloc, anar una mica enrere i veure com des del PSUC li proposen de ser el candidat a l'alcaldia. I com, després de tota la feina feta, rep el suport dels ciutadans de Badalona per convertir-se en l'alcalde de la ciutat. A continuació, mirarem la figura de Màrius Díaz com a alcalde i persona.

Per acabar l'apartat del seu govern, s'exposen els diversos canvis fets durant el seu mandat en diverses àrees.

Per començar, doncs, en Màrius Díaz va semblar el candidat idoni per encapçalar la llista del PSUC en les eleccions de 1979 per moltes raons.

D'entrada, era un home que parlava bé, tenia arrelament al PSUC i en les associacions veïnals. Era un home agradable i amb carisma, amb bona planta, no tenia cap passat franquista, tenia perfil de líder (Veure annex 4).

Apart de les seves característiques personals i particulars, encarnà un perfil de persona emigrant, arrelada al centre de Badalona. Això li aportà una connexió amb la gent de fora i alhora tenia complicitat amb la gent de Badalona de tota la vida. A més, estava casat amb la Teresa Lleal, persona de família ben coneguda a la ciutat (Veure annex 4).

Cal tenir en compte també que Màrius Díaz era un tècnic directiu amb nivell, que tenia capacitat intel·lectual i directiva i de gestió. Era un home molt executiu, més d'acció que de pensament. També fou un home reflexiu, però que de seguida volia passar a l'acció, a fer les coses (Veure annex 1).

En Màrius recorda aquells moments. Ell era un militant de base juntament amb la Teresa. Quan al partit i a la comissió política local van pensar en ell, l'Alfredo Amestoy i la seva dona van anar a casa d'en Màrius i li van proposar de ser cap de llista. Va haver de reflexionar i valorar les conseqüències personals i professionals que acceptar el repte tenia. A més a més, ell pensava que hi havia altres persones al partit que eren més mereixedores d'aquest privilegi, com algunes figures històriques del PSUC que havien lluitat més en moments difícils. Tot i haver viscut la clandestinitat, en Màrius creia que hi havia gent

que havia sofert represàlies i que s'havien exposat més. (Abrás, M., 2004, min. 15:20, àudio 5).

L'Emili Muñoz, militant i posteriorment secretari polític del PSUC, recorda que el partit buscava algú que no fos vist com un home de barri, sinó que tingués atractiu en les forces econòmiques. Bé és cert, com apuntava en Màrius mateix, que hi havia altres candidats. Manuel Armentero, un home important i prestigiós al barri de la Salut i Llefia; també Alfredo Amestoy, que tenia molt reconeixement en els moviments socials; també gent molt activa en les fàbriques de CCOO. Però si es volia guanyar l'alcaldia, havia de ser una persona ben vista per altres sectors i no únicament pels del partit. En Jaume Solà i algun altre company també el van animar i quan l'Alfredo Amestoy va tornar a proposar-li-ho, va acceptar. Va sorprendre a molts que en Màrius Díaz anés de cap de llista del PSUC a Badalona, però no va sorprendre a aquells que ja coneixien en Màrius, per exemple, per haver muntat l'Associació de Veïns del Centre (Veure annex 2). Es va proposar el seu nom al comitè local i es va aprovar.

Mítting del PSUC: Al camp de futbol de l'Artiguense. Juny. Campanya de les eleccions generals del 1977.
(Arxiu del Museu de Badalona)

El perfil de la candidatura encapçalada per Màrius Díaz va donar la imatge volguda. Ja no era una candidatura dels comunistes, sinó que era una candidatura ciutadana, de progrés, catalanista, molt oberta. La meitat dels onze candidats eren independents com ara en Joan Soler Amigó, en Jaume Oliveras o en Jaume Solà.

Per aquest motiu i per l'arrelament als barris i a peu de carrer, l'eslògan en aquells moments fou molt net i molt clar: "Ja ens coneixes!" No calia explicar gaire més, feia molt de temps que treballaven als barris, a les associacions de veïns, a les entitats culturals (Abrás M., 2004, min 12:00, àudio 5).

La competència era dura, el PSC presentava una candidatura molt atractiva i amb gent molt activa. El cap de llista era, Joan Blanch, home del centre de Badalona i ben vist per la gent de negocis (Veure annex 1). Això posava les coses més difícils al PSUC.

La primera campanya electoral del PSUC es va gestar des de la direcció del partit a Barcelona. Va tenir un equip de dissenyadors molt interessant. Tothom va estar d'acord en el fet que la campanya va ser impressionant amb un eslògan impactant: "Vota PSUC, ja ens coneixes". Hi havia il·lusió per part dels militants i tots recorden amb emoció l'enganxada de cartells.

Propaganda del PSUC. Campanya electoral eleccions municipals 1979. Badalona. Arxiu Museu Badalona

El mateix Màrius Díaz recorda que van fer moltíssimes coses per tal de recaptar diners. Recorda que en aquell moment hi havia mil militants al PSUC, l'aportació d'ells també va ser important, tots aportaven una part del seu salari. El partit va haver de demanar crèdits i es van recollir molts diners a Badalona. Moltes aportacions provenien d'una part de la dreta civilitzada del franquisme, industrials o comerciants i la Teresa era l'encarregada de recollir els diners que cada mes aportaven. Molts no eren votants del PSUC, però sí que recolzaven en Màrius Díaz com a batlle. Aquest fet és indicatiu de la personalitat del polític i de la confiança que donava fins i tot a persones alienes al seu tarannà ideològic (Abrás, M., 2004 min. 12:00, àudio 6).

Un dels encerts del PSUC en presentar la llista electoral va ser que estava representada per persones molt vàlides i molt ben situades arreu. Eren persones implicades en la societat i molt compromeses en la vida de ciutat. La confecció de les llistes la va elaborar la Comissió de política local. Van prendre les decisions que van creure encertades, com apostar pel potencial d'en Màrius Díaz o considerar que en Jaume Oliveras, tot i no ser en aquell moment del PSUC, havia d'ocupar un dels primers llocs a la llista.

En Màrius Díaz recorda que no estava convençut que guanyarien. Tenien molta il·lusió i molta energia, però tot estava per decidir. Aquell vespre del 3 d'abril de 1979, en Jaume Solà i en Jaume Oliveras i en Màrius Díaz es van trobar al local. En Jaume Solà i en Jaume Oliveras li van donar la notícia: havien acabat de comptar les actes i havien guanyat. En Màrius Díaz va sentir un cert rubor.

Van anar cap a l'ajuntament, van pujar les escales i allà els va rebre el secretari de l'Ajuntament. Després d'això, en Màrius Díaz ja recorda de sobte la plaça plena de gom a gom (Abrás, M., 2004 min. 24:30, àudio 6).

Havien guanyat. De la llista presentada, onze candidats entrarien a formar part del govern, a més, és clar, d'en Màrius com a batlle.

Acabat el Ple del 19 d'abril del 1979, l'alcalde i els regidors surten al balcó a saludar, se celebrava la formació del primer ajuntament democràtic.

Fons Genís Vera/ Museu de Badalona.

De la petita burgesia catalanista del centre de Badalona va acabar obtenint molts vots, encara que era un sector que tradicionalment haurien votat PSC o CIU. Això també és una mostra de la repercussió de la proposta del PSUC.

L'equip del govern d'en Màrius Díaz després de les primeres eleccions democràtiques a Badalona quedaria de la següent manera:

Màrius Díaz Bielsa, Alcalde; Alfredo Amestoy, 2n Tinent d'Alcalde; Manuel Armentero Molina, regidor de Participació Ciutadana; Joan de Déu Soler i Amigó, regidor de cultura; Luisa Longas Bernat, regidora de Serveis Municipals; Jaume Oliveres Costa, regidor de Patrimoni; Pedro Jesús Fernández Martínez, regidor d'Ensenyament; Antoni Barbarà Molina, regidor de Medi Ambient; Julio Molina Barthe, regidor de Joventut; Jaume Solà i Campmany, regidor d'Urbanisme i Obres

Públiques; Juan Gómez Alba, regidor de Treball i Josep M. Boada Guixens, regidor d'Estadística.

POLITICA

ELECCIONES

Badalona				Sant Adrià			
Cens electoral	145.369	o/o		Cens electoral	25.851	o/o	
Vots	83.625	59'01		Vots	14.731	56'98	
Abstenció	59.744	40'9		Abstenció	11.120	43'02	
	VOTS	o/o	Reg		VOTS	o/o	Reg
PSUC	29.989	35'02	12	PSC (PSC - PSOE)	5.389	36'3	8
PSC (PSC-PSOE)	26.623	31'99	10	PSUC	5.266	35'7	8
CONVERGENCIA I UNIO	9.222	10'70	3	CONVERGENCIA I UNIO	1.716	11'6	1
UCD	7.391	8'60	2	UCD	1.292	8'7	2
UNION CIUDADANOS	3.152	—	—	CD	794	—	—
PTC	2.937	—	—	PTC	364	—	—
ENTESA INDEPENDENTS	2.312	—	—				
ERC	1.586	—	—				
COMUNISTES CATALUNYA	1.536	—	—				
MCC - OEC	638	—	—				
LCR	404	—	—				
NOUS REGIDORS				NOUS REGIDORS			
PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA				PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA			
D. Mario Díaz Bielsa				D. Agustí Gallart Teixidó			
D. Alfredo Amestoy Saenz				D. José Vilanova Vila			
D. Manuel Armentero Molina				D. Juan Gonzalez Hergueta			
D. Joan de Déu Soler Amigó				D. Antonio Meseguer Mateo			
Dña. Laisa Longas Bernat				D. Domingo Nieto Bravo			
D. Jaume Oliveras Costa				D. Juan Cervera Esteve			
D. Pedro Jussà Ferrández Martínez				D. Juan Aguilar Bonasca			
D. Antoni Barbars Molina				D. Ramón Artero Velázquez			
D. Julio Molina Barthe				D. Rafael Fernández Espallargas			
D. Jaume Solé Campmany							
D. Juan Gómez Alba							
D. Josep M.a Boada Guixens							
PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC - PSOE)				PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA			
D. Juan Blanch Rodríguez				D. Juan José Castro Castillo			
D. Juan Felipe Ruiz Sobrido				Dña. María Codina Cabré			
D. Justo Págo García				D. Juan Ponce Roldán			
D. Desiderio León Martínez				Dña. María Luisa Antón Lizaso			
D. Cipriano López Viegas				D. Jaume Casellas Puigdevall (independent)			
D. Enrique Fló Codina				D. Miguel Puermas Añaldó			
Dña. M.a Teresa Arqué Ferrer				D. Alfonso Fraga Nieto			
Dña. M.a Pilar Cantero Aragón				D. José María Pellicer Teruel			
D. Francisco Pérez de Tudela Gutiérrez							
D. Fernando Belko Herndiz							
CONVERGENCIA I UNIO				CONVERGENCIA I UNIO			
D. Juan Menéndez Xiol				D. Miguel Blasco Badia (CDC)			
D. Pedro Sió i Puig				D. Jaume Vallés Muntadas (CDC)			
Dña. Elia Reverter López							
CENTRISTES DE CATALUNYA -UCD				CENTRISTES DE CATALUNYA -UCD			
D. Fernando Foix Carbó				D. Pedro Solé Vallmitjana			
D. Juan José Guisado Caballero				D. Rafael Guzmán Márquez			

Revista de Badalona / 4 d'abril de 1979

Resultat electoral de les eleccions municipals de 1979 publicats a la Revista de Badalona 4 d'abril del 1979. Fons del Museu de Badalona

Durant l'època 1979-1983 va haver-hi algunes modificacions en les regidories obtingudes pel PSUC. Els canvis van ser els següents:

El març del 1980 l'Alfredo Amestoy va plegar i va entrar en el seu lloc Angel Navarro. Aleshores es va fer una reestructuració del grup i Jaume Oliveras va assumir la 2a tinència d'Alcaldia i a la vegada portaveu del Grup (Veure annex 10).

També en aquell moment la regidoria de Patrimoni va passar als socialistes (Enric Fló) i Navarro va ser regidor de Jardins i Brigada.

Joan Soler i Amigó va ser regidor de Cultura en el govern d'en Màrius Díaz i independent dins la llista del PSUC, però va dimitir el maig de 1981 per anar a l'Hospitalet de Llobregat al Departament d'Ensenyament. En Julio Molina va anar al servei militar i va haver de dimitir, al seu lloc (Joventut) entraria Josep M. Boada, i Toni Hurtado va entrar a fer-se càrrec de la regidoria de Joventut. També amb tots aquests canvis va entrar Miguel Guerrero, sense cap responsabilitat política, més tard va ser expulsat del partit i al seu lloc va entrar Juan Cabello i Berta Guirao que van substituir a l'expulsat i a Juan Gómez. També dimitiria Antoni Barberà i a Medi Ambient entraria Jordi Pérez.

El trencament del PSUC després del Vè Congrés va causar un ball de dimissions, expulsions i substitucions (Veure annex 5).

L'Alfredo Amestoy, al cap d'un any, va haver d'ocupar el seu escó al Parlament de Catalunya (en produir-se les primeres eleccions autonòmiques, el 20 de març de 1980) i en Juan Gómez Alba va anar al PCC al final del mandat. Finalment, en Josep M. Boada també va marxar, però no se li coneix que continués en cap partit (Abrás, M., 2004 min.10:00, àudio 6).

3.2.1. Màrius Díaz com a alcalde (1979-1983)

El dia 19 d'abril de 1979 Màrius Díaz Bielsa va ser investit alcalde. Començava així una etapa democràtica a la ciutat de Badalona. Diferents col·laboradors i amics parlen de Màrius Díaz, de l'home i de l'alcalde.

El que va ser segon 2n Tinent d'alcalde i regidor de Cultura, Jaume Oliveras, recorda que amb en Màrius Díaz es van conèixer després d'unes festes del PSUC. En recorda els moments inoblidables de concerts, parlaments i altres activitats.

En aquell moment en Jaume Oliveras es convertí en coordinador del grup comunista de l'ajuntament i en portaveu municipal. Arran d'això Jaume Oliveras comenta que cada matí es reunien ell, l'alcalde i dues persones més per confeccionar el programa del dia. Recorda que va ser una etapa molt engrescadora de fer política, tot estava per fer, però res no era impossible. Oliveras constata que van voler canviar els fonaments de la ciutat, en el món associatiu, en el món veïnal. Es tractava de trenar totes aquestes col·laboracions, per lligar-les entre elles i poder treballar per una ciutat millor. Ells van creure que era possible.

Per aconseguir aquest treball conjunt, hi va haver dos elements fonamentals que jugaven a favor d'en Màrius Díaz: la seva personalitat i l'estructura del PSUC a la ciutat. Ell tenia molta capacitat d'arribar a la gent, tenia una personalitat molt empàtica i comunicativa, anava pels barris a fer els mítings, la gent li acostava les criatures perquè els fes un petó, entre altres. Així ho recorda en Jaume Oliveras. En segon lloc, el PSUC tenia presència a tota la ciutat: en les associacions de veïns, els moviments cristians i culturals, i això també feia que s'apostés per aquest treball conjunt proposat (Veure annex 5).

Jaume Solà recorda que Màrius Díaz era un líder natural, que arrossegava la gent per la seva manera de fer i de ser, no tenia afany de protagonisme, sinó que era el protagonista, embadalia la gent.

Deia d'en Màrius Díaz que ho raonava tot amb una paciència infinita i que anava a tot: mítings, assemblees, etc. S'exposava a tota mena de reunions, abans, durant i després de la seva època d'alcalde. En paraules de Jaume Solà: "En Màrius era una persona fonamentalment especial i rellevant. D'aquestes persones a les quals, analitzant la seva vida, t'adones que tenia un gran magnetisme personal, amb una gran noblesa de caràcter, tenia molt present l'acció. No tenia mai dubtes. Si

li deia "N'estàs segur?" i ell deia "Anem", ja hi era. Creava un magnetisme important." (Veure annex 2).

La Neus Ronda, que va fundar amb Màrius Díaz la llibreria Al Vent, diu: "En Màrius era molt valent i la gent el seguia, i ho feia perquè ell anava endavant, és el paper del líder. La gent sabia que ell no deixava mai la gent a l'estacada." (Veure annex 3).

Josep Guardiola, amic personal de Màrius Díaz, recorda el seu amic com un tòtem, un líder natural i, segons ell, encara ho és. Va saber envoltar-se de gent molt capacitada i el PSUC va buscar en la figura d'en Màrius Díaz una persona pública i amb empenta. Si no hagués estat per l'escissió del PSUC, segurament haurien continuat governant en el mandat següent. També recorda que a l'època en què Màrius Díaz va ser alcalde, ningú no sabia fer política, però entre ells n'hi havia bons tècnics, advocats, etc. Un d'ells, en Jaume Solà, una persona molt organitzada, com a enginyer que és (Veure annex 7).

En Màrius era un home d'acció. A tall d'exemple, l'Emili Muñoz recorda que en els primers mesos del seu mandat, es va presentar amb la policia municipal i un notari a l'Escorxador Municipal a fer una investigació i una acta de totes les irregularitats que hi havia dintre de l'escorxador: sanitàries, tècniques, d'il·legalitats dels animals i de personal. Va fer un informe que va ser demolidor per a unes quantes carnisseries de Badalona que tenien el seu nom i prestigi. Aquesta acció a l'escorxador significava que volien actuar de manera seriosa i van començar allà perquè se sabia que hi havia moltes irregularitats.

Una altra mostra de la capacitat d'acció que va tenir en Màrius Díaz va ser amb l'Hospital de Can Ruti. Aquest feia ja tres anys que estava acabat: amb tota la maquinària, quiròfans equipats, calefacció funcionant i, fins i tot, els llits fets. Però per tràmits burocràtics, desídia i perquè faltava una claveguera, feia molt de temps que no s'obria. En dues o tres setmanes va fer la gestió. Se'n va anar a Madrid i sense

parar i en un no res es va obrir l'hospital. La inauguració de Can Ruti es produí dins la legislatura d'en Màrius Díaz.

En Màrius Díaz va fer també una acció a l'Hospital de Badalona. Es va assabentar per evidències i explicacions de gent de la seva confiança que el director de l'hospital era un corrupte. I el va fer fora (Veure annex 2).

Ja hem dit abans que com a persona, era directa i empàtica, bon comunicador. L'Emili Muñoz recorda que era una persona que te la creies, anava pels bars, pels barris, ho explicava tot a la gent. Confessava que moltes coses les copiava d'en Julio Anguita, qui va ser alcalde de Córdoba molts anys i que tenia un estil molt directe, anava amb una pissarra i explicava les coses a la gent, com també feia en Màrius Díaz feia això (Veure annex 1).

Totes aquestes vivències i experiències ja ens fan entreveure que Màrius Díaz va ser un alcalde com n'hi ha hagut pocs al llarg de la història.

3.2.2. Canvis a Badalona en el seu mandat: 1979-1983

Quan van arribar a l'Ajuntament, el primer que calia fer era seguir una de les consignes del partit. El Secretari i l'interventor de l'antic l'ajuntament havien de sortir i calia anomenar-ne uns altres, però en Màrius Díaz va conservar-los tots dos. Cert és que va trobar algunes irregularitats en l'interventor, però va saber reconduir-les i així van poder treballar junts durant tot el mandat. Dels funcionaris de l'antic ajuntament van marxar pocs, menys de deu persones dels 800 o 900 que hi havia treballant-hi. La resta de persones van ser noves incorporacions fruit de les eleccions.

La mesa durant el primer Ple, el 27 d'abril de 1979, Pavelló de La Plana. Badalona . Màrius Díaz Bielsa davant del micròfon (Arxiu Museu Badalona. Fons Genís Vera)

Molts van ser els grans canvis que va experimentar la ciutat durant el govern d'en Màrius Díaz. Badalona era una ciutat desvertebrada i molt mal comunicada, la seva situació geogràfica no ajudava a estructurar els diferents barris de la ciutat, era una ciutat amb moltes mancances, moltes cicatrius. Hi havia carrers sense asfaltar, sense clavegueram o carrers en mal estat.

L'equip de govern, amb Màrius Díaz al capdavant, va empatitzar molt amb la ciutadania. Fos on fos que hi havia un conflicte, ja hi havia un parell de regidors presents i disposats. Treballaven de valent i sense cap altre interès que tirar endavant el projecte.

Des de cultura, la regidoria que assumí Jaume Oliveras també es van fer diverses obres. Una de les més emblemàtiques va ser canviar el nom de molts carrers, recollint una reivindicació del poble badaloní que volia eliminar el nomenclàtor franquista de la ciutat (Annex 5). En el ple del 27 d'abril del 1979 ja es va determinar canviar el nom de més de trenta carrers i places. Tota aquesta feina havia estat iniciada per la Taula de Cultura, la qual funcionava abans de proclamar-se el primer ajuntament democràtic. A partir d'aquest moment, la Taula de Cultura,

l'organisme que feia el seguiment dels temes culturals, va deixar d'existir per tal que l'Ajuntament n'assolís la gestió (Abrás, Carreras i Nieto, 2003, p.57-60).

Per altra banda, també des de la regidoria de Cultura, les festes de la ciutat van ser repensades i modernitzades. Des del Consistori es va donar molta importància a les Festes de Maig, al voltant de la figura del patró, Sant Anastasi, que van transformar totalment les antigues Festes de Primavera. També es van redefinir algunes festes importants, com Sant Jordi, el Cicle de Nadal, el Carnestoltes i les festes de Barri, que eren les petites festes majors de cada barri (Veure annex 5).

Un altre àmbit en què es va treballar va ser la defensa del Patrimoni. L'any 1980 es va aprovar el Catàleg de Patrimoni i es van rehabilitar dues masies que eren propietat del municipi: Can Miravitges i Can Cabanyes. Per altra banda, es va potenciar el Museu amb el retorn de símbols romans que havien estat espoliats per les autoritats franquistes l'any 1940. En són mostra, la Venus de Badalona, un símbol de la ciutat o la Tabula Hospitalis, document en una taula de bronze que data de l'any 98 dC. El 19 d'octubre de 1980 es va celebrar el retorn de totes aquestes peces, les quals havien estat al Museu Arqueològic de Barcelona (Villaroya i Font, 1999, p. 236).

Carrer de la Llibertat/Comandant Vilanova (Arxiu Museu Badalona)

Quant a la llengua, es va fer una gran tasca en la immersió lingüística. Es va dur a terme a les escoles i en paral·lel el català per a adults. En els diferents barris hi havia gent que a banda de no saber el català, no sabien ni llegir ni escriure. Es va aconseguir que el català fos la llengua d'ús. Es portava el veïnat a veure actes culturals, com el teatre, i després ho comentaven. S'incentivava la lectura en català per també poder comentar-la en grup. Tota aquesta participació de la gent, a part de fer possible que aprenguessin català, també va fer que coneguessin la cultura catalana. El teixit associatiu va ajudar-hi molt. Es va aconseguir que es creés una federació d'associacions de veïns, d'aquesta manera es podia treballar i avançar conjuntament. Es va actuar molt en aquest sentit.

En l'àmbit cultural, del que en Màrius Díaz se sentia molt orgullós va ser del fet que, en el seu mandat, l'Escola De Música es va convertir en Conservatori Professional. Llavors el Conservatori Professional de Música de Badalona era possiblement un dels millors d'Espanya. Gràcies a un estudi econòmic, es va veure que amb el pressupost de què disposaven, sortien més músics professionals que en d'altres

Conservatoris d'Espanya. També se sentia satisfet de les persones que hi havia i dels que el dirigien. (Abrás, M., 2004, min. 00:20, àudio 6). En un altre àmbit, en el dels mitjans de comunicació, es va promocionar una revista d'informació municipal, la qual incorporava la llengua catalana. També es va crear l'emissora Ràdio Ciutat de Badalona, i, més endavant, una televisió local -Televisió de Badalona- canal 21 (Villarroya i Font, 1999, p.236).

L'any 1981 durant el període de les Festes de Maig a la ciutat, en un programa molt estudiat, tot aprofitant les festes, en Màrius Díaz va voler fer un programa emès. L'assumpte no era fàcil. En alguns municipis molt petits, s'havia creat una televisió local, però l'Estat no va tolerar que es fes en un gran municipi com Badalona, era un acte delictiu, i la televisió era un monopoli de l'Estat, van forçar la llei. El fet consistia a gravar un vídeo durant aquestes celebracions i fer una emissió per televisió. Tot i les dificultats tècniques i que havia de ser una cosa molt artesanal, ho van voler provar. Quan van voler fer el programa, els van detenir.

L'Enric Juliana creu que aquesta resposta va ser una decisió política per part del ministre Jorge Fernández Díaz, de la UCD (Veure annex 9). Aquell dia durant unes hores els van tenir aïllats en una habitació de la comissaria de Badalona i després van acabar tancats al Palau de Justícia bona part de la nit. Finalment, van comparèixer davant del jutge de guàrdia, els va obrir diligències i va decretar la llibertat provisional sense fiança.

Els regidors que van estar presos aquella nit van ser, el mateix Màrius Díaz, M. Luisa Luenga, de l'Àrea de Serveis Municipals; Jaume Oliveras, de cultura; Manuel Armentero de Participació Ciutadana i Juan Felipe Ruiz d'Interior. El Govern Civil va demanar el tancament de la Televisió el 27 de maig de 1982.

Aquella nit la plaça de l'Ajuntament de Badalona estava plena de gent de la ciutat. La ciutadania estava mostrant una gran empatia cap a l'alcalde Màrius Díaz i a la vegada li mostraren el seu suport. El Govern Civil va demanar el tancament de la Televisió el 27 de maig de 1982 (Veure annex 9).

De les grans fites aconseguides per l'equip de govern d'en Màrius Díaz, també n'hi va haver relacionades amb ensenyament. L'alcalde va convocar una manifestació, el 26 de maig de 1979 i va ser la manifestació més important dels anys de la Transició a Badalona. Volien expressar públicament al Ministeri d'Educació la queixa per la seva falta de resposta a la greu manca d'equipaments escolars que patia Badalona. A la capçalera hi anava la taula d'ensenyament i demanaven més escoles públiques. Després d'aquesta manifestació, explica el regidor Pedro Jesús, que van anar a Madrid a demanar diners per construir escoles. Els van aconseguir. També van formar una coordinadora amb altres poblacions per treballar conjuntament, i van convocar una altra gran manifestació el 27 de setembre del 1979 a Montjuïc amb tots els ajuntaments, la qual va ser memorable.

Manifestació d'ensenyament. Badalona període 1977-1979 (Arxiu Museu Badalona)

La situació era molt crítica. Quan va venir a Badalona el subsecretari del ministeri d'Educació i Ciència des de Madrid per a veure què passava a Catalunya, el van dur a veure els barris de Badalona. Al barri de la Pau hi havia un edifici semiconstruït i als baixos hi havia una escola, era el Col·legi Popular Assembleari. Hi havia nens i dues o tres persones que impartien classes: eren voluntaris. El subsecretari no va voler entrar i és un fet que exemplifica la manca d'escoles públiques als barris. A més a més la ràtio era de quaranta-cinc nens per classe. Això va ser el primer que van fer, abaixar la ràtio a trenta i fins i tot a vint-i-cinc alumnes.

També en ensenyament hi havia corrupció fruit de l'especulació i el benefici personal. A la zona de Can Ruti hi havia tres escoles que funcionaven i els nens de diversos barris havien d'anar en transport escolar fins allà. El govern franquista hi havia especulat. Però no tenia sentit tenir tres escoles allà dalt i menys quan hi havia espais als barris. Per a portar els nens a aquestes escoles, un transportista de Badalona, propietari de l'empresa TUSA (Transportes Urbanos S.A.), cobrava del ministeri d'educació per a aquest servei i també de l'ajuntament. La regidoria d'Ensenyament li va tallar el subministrament, ja que l'obligació era del ministeri. La voluntat del govern d'en Màrius Díaz era baixar els nens als seus barris a estudiar.

Davant la manca de places escolars, un dia van portar mobles, pupitres i cadires al carrer i van fer classe a l'aire lliure. Aquells mestres que no tenien feina van començar allí a ple aire lliure (Veure annex 6).

Des de l'Ajuntament van treballar moltíssim per trobar solars i els cedien al Ministeri d'Educació. D'aquesta manera ells els construïen les escoles. Gràcies als Plans de Reforma Interior van aconseguir que en alguns solars de Llefia destinats a la construcció d'habitatges es poguessin fer escoles.

Escola al carrer (Arxiu Museu de Badalona- Exposició E. Giralt)

Apart de tots aquests canvis, també es van reduir les línies en cada centre, van nomenar directors alliberats per treballar en la gestió de l'escola, van aconseguir que hi hagués un professor només de català, també van incorporar les escoles d'estiu, de fet, van ser els primers a fer-les. També es va crear el primer centre d'educació ambiental de Catalunya, el va inaugurar la pedagoga Angeleta Ferrer a Can Miravitges (Pomar), de propietat municipal.

El primer Ajuntament democràtic de Badalona va fer molta pressió en el tema de l'educació, en profunditat. Un cop es van transferir les competències d'educació de Madrid a Catalunya, aquest tema va ser el més ràpid en solucionar-se. En acabar el mandat havien aconseguit tenir vint-i-set escoles públiques a Badalona. Aquest assoliment va ser gràcies a la lluita de la regidoria d'Ensenyament a l'Ajuntament, al suport de la gent i a les associacions de veïns (Veure annex 6).

En l'àmbit d'Urbanisme i Obres Públiques, Jaume Solà va estar al capdavant de la regidoria. La seva formació era d'enginyer industrial i de l'equip d'en Màrius Díaz era la persona que millor podia entendre la

problemàtica d'urbanització, tot i que el seu paper era molt tècnic. Jaume Solà recorda i lloa el paper del gran equip que formaven. A la regidoria d'Urbanisme es van aconseguir molts canvis bons per a la ciutat en els quatre anys que van ser-hi. Jaume Solà va ser un regidor amb molta capacitat. Es reunia amb les associacions de veïns i discutien. Ell aportava dades sobre les previsions del creixement dels solars i ells li deien allò que el barri necessitava. Hi havia espais que clarament anaven a ser edificables, però entre la tasca del regidor, que els escoltava, i les peticions de les associacions de veïns, arribaven a un consens. Jaume Solà presentava els Plans de Reforma Interior perquè fossin aprovats i d'aquesta manera tinguessin zones per a equipaments als barris (Veure annex 6).

Barri de la Salut: carrer Moragues sense asfaltar. Badalona (1977) (Arxiu Museu de Badalona)

Es van fer molts enderrocaments d'edificis construïts il·legalment, derivats de la mala praxi del govern anterior. Van ser accions que van provocar molta oposició d'alguns grups de ciutadans i fins i tot alguna acció violenta (Veure annex 2).

L'actuació més espectacular va ser l'enderrocament de l'edifici d'habitatges que s'havia construït sobre valuoses restes arqueològiques, entre els carrers del Temple i Termes Romanes.

El PERI de Dalt de la Vila per part de la Corporació Metropolitana i la regidoria d'urbanisme van denunciar aquesta construcció i van aconseguir que fos declarada il·legal pel Tribunal Suprem. L'edifici va ser enderrocat a finals de l'any 1981 (Villarroya i Font, 1999:236).

Enderroc c/ Germà Bernabé entre els carrers c/ Temple/Termes romanes. Badalona. (Arxiu Museu Badalona)

Els grans projectes de ciutat, com va ser el Port de Badalona i l'especulació que l'anterior govern pretenia fer a Montigalà, van acabar sent molt diferents gràcies a l'acció del govern d'en Màrius Díaz.

A part dels enderrocaments i de la reordenació urbanística, es va construir un col·lector transversal a la platja. Fins aleshores les clavegueres desembocaven al mar i quan plovia hi havia molts problemes a la costa. El nou col·lector anava des de Montgat fins a una depuradora del Poblenou. En quatre setmanes la platja va quedar neta (Veure annex 1).

Barris de Badalona sense asfaltar. (Arxiu Museu Badalona. Exposició Enric Giralt)

Una altra mostra del compromís democràtic d'en Màrius Díaz va ser la gestió de diferents esdeveniments polítics, com per exemple el del cop d'Estat de 1981. El consistori va fer un manifest en favor de la democràcia i es calcula que uns 30.000 badalonins van assistir a la manifestació del dia 28 de febrer a Barcelona en contra del cop d'Estat.

També hi hagué reacció des de l'Ajuntament quan hi va haver l'ingrés d'Espanya a l'OTAN. El 25 de setembre de 1981 hi va haver una moció al Ple i una manifestació el 17 d'octubre del mateix any.

Màrius Díaz Bielsa va saber fer seus els grans projectes de ciutat, va tirar endavant projectes col·lectius nascuts dels diferents grups associatius de la ciutat (Veure annex 5). Amb el seu carisma i el fet de ser una persona molt receptiva i molt sensible davant les injustícies generava empatia amb tothom. En Màrius ho solucionava tot amb l'acció.

3.2.3. Darrera etapa política

Ultimant l'etapa del primer govern democràtic a Badalona, del tema de l'escissió del PSUC amb el partit, cal subratllar les reflexions d'en Màrius Díaz que va ser conscient d'aquest fet a l'estiu del 1979, quan

una persona del partit va anar al seu despatx; era una dona, li va demanar que, ja que havien guanyat, li col·loques als seus fills a treballar, ell es va negar, no era home de fer favoritismes, per convicció personal. Dins de la seva pròpia família tampoc ho va ser, aquesta senyora va ser una de les seves adversàries polítiques més actives després de l'escissió (Abrás, M., 2004, min. 30:00, àudio 5).

En Màrius Díaz sempre va ser una persona coherent amb les seves idees, va voler que els seus fills se'n sortissin sols i no els va facilitar l'entrada al món laboral, tot i que ho hagués pogut fer gràcies a la seva influència política (Veure annex 8).

En les eleccions del 28 d'octubre de 1982 les posicions dels partits van ser les següents: PSC, CIU, AP i PSUC, aquest fet es dona d'aquesta manera i molts analistes polítics van dir que la gent van votar al vot útil, a favor dels socialistes.

El final del seu mandat com alcalde fou en les eleccions del 8 de maig de 1983, en les quals el PSUC no va sortir-ne guanyador. Diferents van ser les raons que van portar a aquest fet. Per un costat, hi havia hagut el trencament del PSUC amb el PCC, el qual captaria 3000 vots que serien decisius per tornar a sortir. A més, Convergència i Unió va trencar el Pacte de Govern Municipal i també cal pensar que el PSUC i el PSC tenien grans desavinences. Si no hagués estat per l'escissió, mirant els vots, veiem que el PSUC haguera tornat a tenir la confiança de la majoria. Màrius Díaz tornava a encapçalar les llistes (Villarroja i Font, 1999:238).

En la mateixa època, en Màrius es va presentar a les llistes pel Parlament de Catalunya. No tenia pas la idea d'accedir-hi, però va resultar que sí i va ser-ne diputat. Entre el mes de novembre de 1987

i l'abril de 1988 va alternar el lloc al Parlament amb l'oposició a Badalona.

En les eleccions de 1991, de les quals va resultar alcalde Joan Blanch de nou, en Màrius Díaz es va presentar ja com Iniciativa per Catalunya-Els Verds i van ser les darreres a les quals es va presentar. En els últims temps el PSUC va perdre molta força i en Màrius Díaz poc després es va jubilar (Veure annex 1).

De mica en mica i sense haver-ho imaginat mai, la seva vida professional es va anant polititzant fins a la seva jubilació. Llavors es va retirar a viure a Pineta, el seu racó, on encara viu. Allí el visiten els seus quatre fills i amics i segueix la seva vida en la terra que el va veure néixer

Casa d'en Màrius Díaz a Pineta (Osca, Pirineu Aragonès). (Imatge cedida per la família)

3.3. Màrius Díaz: fill adoptiu de Badalona

En Màrius Díaz va fer molt bona feina com a alcalde i la ciutat finalment li ho ha volgut reconèixer i l'ha fet fill adoptiu de Badalona. Encara hi té molts amics i alguns d'ells van impulsar la iniciativa per demanar que l'Ajuntament el proclamés fill adoptiu de la ciutat (Veure annex 5).

El 18 de novembre del 2019 l'alcalde de Badalona Àlex Pastor va emetre una nota de premsa en la qual proposava el nomenament d'en Màrius Díaz Bielsa com a fill adoptiu de la ciutat de Badalona. En aquesta nota avançava que seria el mes de febrer de l'any següent. Uns dies més tard, el 26 de novembre, es va celebrar un ple extraordinari pels membres del consistori per aprovar entre ells aquest nomenament. Vaig poder assistir al ple de l'ajuntament del dia 26 de gener del 2020 que es va convocar per fer l'acte protocol·lari i donar a conèixer al poble que aviat se li concediria al Màrius Díaz la condició de ser fill adoptiu de Badalona.

Durant els primers dies de febrer del 2020 la comissió organitzadora va enviar una carta convocatòria i van dir que el 28 de febrer del 2020 l'Ajuntament de Badalona celebraria un ple extraordinari per fer efectiu el nomenament per declarar Màrius Díaz Bielsa fill adoptiu de Badalona.

Vaig voler-hi ser i així va ser. El 28 de febrer del 2020 veuria en persona i per primera vegada des que havia començat aquest treball en Màrius Díaz. Entre la gent que l'esperava hi havia alguns dels seus regidors, polítics de la Transició de Barcelona, amics i familiars d'en Màrius. Quan va arribar, va anar saludant tothom i gairebé no podia entrar a l'ajuntament perquè tothom volia saludar-lo i abraçar-lo. Havien passat quaranta anys i la gent seguia estimant-lo. Malauradament no tothom, jo mateixa tampoc, va poder accedir a l'acte de l'ajuntament. És un espai massa reduït, però ens van habilitar una pantalla en un altre espai i ho vam seguir. L'Enric Juliana va ser l'encarregat de llegir la glosa escrita per ell. Tot fou molt emotiu. Per concloure aquest acte, l'alcalde el va nomenar oficialment fill adoptiu de la ciutat.

A continuació, amics, coneguts, simpatitzants i gent que s'estima en Màrius i són veïns de Badalona vam anar al teatre Principal. Allí va fer-se un acte més personal, amb un aire menys institucional.

L'acte-homenatge va ser molt entranyable. Va ser presentat pels periodistes Lidia Heredia i Enric Juliana. A l'escenari també hi havia Màrius Díaz pare i un dels seus fills. El fill gran d'en Màrius, que és músic, ens va acompanyar amb la seva música.

L'homenatge va ser memorable. A través de la presentadora i els periodistes van recordar la vida d'en Màrius Díaz. Es va recordar el costat més humà. Ja que, entre altres coses, la Lidia Herrera havia estat amiga dels seus fills i havia estat a casa seva. L'Enric Juliana també va parlar d'en Màrius des del vessant humà i va explicar com es van conèixer i tots els anys d'amistat. Va descriure en Màrius com un home captivador, ple d'energia i que convidava a l'acció.

Quan va acabar l'acte, em vaig poder fer una fotografia amb ell i, tot i la gran quantitat de gent que hi havia, vaig poder dir-li que estava fent un treball sobre la seva persona. Ell em va respondre: "No sabia que era tan important com perquè algú escrivís sobre mi". Les grans persones són així, humils.

4. CONCLUSIONS

M'agradaria començar les conclusions fent palesa la meva satisfacció personal i deixant constància de tot el que m'ha aportat aquest treball de recerca. Tot i que en un principi vaig pensar que seria complicat trobar i construir el relat sobre la figura de Màrius Díaz Bielsa, després d'haver conclòs el present treball, puc afirmar que ha estat costós però gens feixuc.

Com que no hi ha cap biografia publicada ni gaire documentació sobre la seva persona, em va semblar una tasca interessant, profitosa però alhora vertiginosa. Des del primer moment vaig tenir molt bona col·laboració dels seus amics i companys de govern, entre altres persones, cosa que em va facilitar mol la tasca. Gràcies a tots els

testimonis, he pogut crear el que pot ser una biografia del protagonista, l'única que existeix, i un relat cronològic que ressegueix la vida de Màrius Díaz fins a la finalització del seu mandat de govern com a alcalde de Badalona.

Dels objectius plantejats a l'inici, m'atreveixo a dir que els he complert satisfactòriament. L'objectiu principal que plantejàvem era el que dóna títol a aquest treball, és a dir, demostrar que Màrius Díaz Bielsa va ser una peça clau per construir la Badalona democràtica. I això ha quedat corroborat amb totes les dades aportades pels testimonis i pel fet que just enguany la ciutat de Badalona l'ha fet fill adoptiu.

També ha estat possible complir els objectius sobre, en primer lloc, aprofundir en la seva persona per mitjà de testimonis orals, companys de govern i família i, en segon lloc, detallar els passos fets i els èxits aconseguits pel primer govern local democràtic. De fet, si bé en molts moments la bibliografia ha estat de gran ajuda, he d'insistir en el fet que els testimonis amb qui he tingut la sort de parlar han estat l'eina fonamental per configurar amb fermesa aquest treball.

Gràcies a l'homenatge que el consistori i amics de Màrius Díaz van organitzar, la seva figura ha tornat a ser d'actualitat local. Sota el meu criteri, encara falta fer més feina per fer-los adonar, especialment a les generacions més joves, que Màrius Díaz fou un exemple de lluita i d'emprenedoria, de valentia i humanitat alhora.

És evident que no ho va fer tot sol, però ell va fer molt i va saber ser-ne líder. Opino que el seu equip de govern va ser cabdal per poder realitzar totes les millores a la ciutat durant tan sols una legislatura i sempre tenint en compte les circumstàncies polítiques i socials de la ciutat i de l'estat.

En conclusió, podem afirmar que Màrius Díaz Bielsa amb el seu carisma, la seva valentia, les seves ganes de treballar i de fer que les

coses canviessin a la seva ciutat d'acollida, va aconseguir un gran canvi en les estructures de la ciutat, el retorn del patrimoni històric, construcció d'escoles, el funcionament d'un gran col·lector, d'un gran hospital, entre altres. Com he pogut constatar personalment, Màrius Díaz va aconseguir que molts habitants se sentissin orgullosos de ser de Badalona i aquest sentiment de pertinença és fonamental per fer evolucionar una ciutat. La ciutat de Badalona hauria d'estar molt agraïda a la seva persona.

Finalment, la meua valoració personal, hi insisteixo, ha estat molt positiva. He après molt de les persones entrevistades, ja que pertanyen a una generació amb sòlides idees en comú. Les paraules "por" o "cansament" o "això no ens deixaran fer-ho", no es trobaven en el seu vocabulari. Estem parlant d'uns temps difícils de gestionar per la gran càrrega política i social que l'antic règim encara tenia. I, malgrat tot, es va lluitar, es va treballar i es van aconseguir notables fites.

Aquest grup humà, encapçalat per Màrius Díaz, que va sortir guanyador de les primeres eleccions democràtiques a la ciutat de Badalona ho va fer tot per construir una ciutat vertebrada, lliure i amb unes condicions de vida òptimes per als seus habitants. Puc afirmar, per la recerca realitzada i per l'opinió de les persones entrevistades, que Màrius Díaz Bielsa va ser una peça clau per la Badalona democràtica. El seu lideratge gràcies al seu caràcter inquiet, valent i resolutiu, juntament amb un equip que el va seguir i va fer la seva feina ben feta, va ser objecte d'aquesta admiració de la qual he estat testimoni.

Avui dia, i passats gairebé quaranta anys, quan es parla de Màrius Díaz Bielsa a Badalona, tothom té unes paraules de lloança i fins i tot de nostàlgia. Màrius Díaz Bielsa ha dut una vida consegüent amb els seus ideals i a mi m'agradaria haver-ho sabut reflectir en aquest treball. Amb tot, deixo la porta oberta a futures recerques relacionades amb

aquest personatge tan destacable, de qui encara resten gestes i vivències per ser escrites. Màrius Díaz va ser un referent per a molts en el seu moment i ho ha estat i ho serà per a mi per sempre.

Festa homenatge a Màrius Díaz, Màrius Díaz amb l'autora d'aquest treball

Teatre Zorilla de Badalona, 28 de febrer del 2020

5. BIBLIOGRAFIA/WEBGRAFIA

ABRAS, Margalida, CARRERAS, Montserrat i NIETO, M. Dolors. (2003) *Tots els carrers de Badalona*, Badalona: Museu de Badalona.

ABRAS POU, Margalida. (2004) *Entrevista realitzada per M. Abras (Directora del Museu de Badalona) a Màrius Díaz*. Enregistrament sonor cedit per Margalida Abras Pou per la realització d'aquest TFG.

BENET, Josep. (1992) *El President Tarradellas en els seus textos (1954-1958)*, Barcelona: Empúries.

CLARET, Jaume i AMAT, Jordi. (2014) La Mancomunitat de Fraga i Suárez [en línia]. *El Guaita. Fòrum cívic*. [Consulta: 1 d'abril de 2020]. Disponible a: <http://forumcivic.cat/2014/04/03/jaume-claret-i-jordi-amat-la-mancomunitat-de-fraga-i-suarez-loperacio-tarradellas-es-va-imposar-com-una-quadratura-del-cercle-davant-la-inviabilitat-de-les-inicial-ofertes-regionalistes/>

CULLA I CLARÀ, Joan Baptista. (2003) *La Transició i Catalunya, una visió interpretativa*. Barcelona: Fundació Trías Fargas.

GIRALT I PAULÍ, Enric. (1998) La Transició a Badalona 1975-1979. A: *Carrer dels Arbres. Revista anual del Museu de Badalona* [en línia]. Núm. 9, pàg. 69-80. [Consulta: 14 de febrer de 2020]. Disponible a: www.raco.cat/index.php/CarrerArbres/article/view/294569/383078

MORENO CULLELL, Vicente. (2013) La Transició: La Constitució del 1978 [en línia]. *Sàpiens*. [Consulta: 12 d'abril de 2020]. Disponible a: <http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/categoria/historia/6-historia-contemporania/2-lespanya-del-segle-xix/14-la-transicio-cap-a-la-democracia/>

PAGÈS, Pelai i PAVERES, Miquel. (2002) Tarradellas i la represa autonòmica. A: *El temps d'història. El temps* [en línia]. Núm. 13, pàg.44-74. [Consulta: 14 de febrer del 2020]. Disponible a: http://www.xtec.cat/monografics/socials/eltemps/temps_h13.pdf

SANTACANA, Carles. (2000) *El franquisme i els catalans. Els informes del Consejo Nacional del Movimiento (1962-1971)*. Catarroja: Afers.

SANTACANA TORRES, Carles. (2014) *Catalunya durant el franquisme*. Barcelona: FUOC.

VILLARROYA I FONT, Joan (dir.). (1999) *Història de Badalona*. Badalona: Museu de Badalona.

Fotografia de la portada: Màrius Díaz Bielsa al balcó de l'ajuntament el 19 d'abril de 1979. Arxiu Museu de Badalona

6. Annexos

6.1. ANNEX 1: Conversa amb el Sr. Emili Muñoz

Conversa amb el Sr. Emili Muñoz. Amic i Secretari polític del govern del Sr. Màrius Díaz Bielsa.

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 05 de novembre de 2019, a les 16:15 h.

Em reuneixo amb el Sr. Emili Muñoz perquè em parli de la figura del Sr. Màrius Díaz Bielsa, primer alcalde democràtic a Badalona.

El Sr. Muñoz va compartir amb ell militància al PSUC, amiatat i equip de govern a l'alcaldia de Badalona, des de l'any 1979 fins al 1983.

Emili Muñoz ha estat docent i polític i ha exercit la política activa a Tiana des de l'any 1999 fins a l'any 2011. Els primers vuit anys com a regidor a l'oposició i els darrers 4 com a alcalde.

Bona tarda Sr. Muñoz. Em podria parlar com va conèixer al Sr. Màrius Díaz? Com va arribar a guanyar les primeres eleccions democràtiques? I Com van ser aquells quatre anys al costat de l'alcalde?

Jo vaig conèixer en Màrius Díaz l'any 1970, a propòsit que van obrir la llibreria "El Vent" la família del Màrius i la Teresa Lleal, el seu cunyat, el Francesc Lleal i la Neus Ronda i algun altre que va posar diners.

La llibreria "El vent" la portava la Neus Ronda, la cunyada d'en Màrius al carrer Joaquim i era una llibreria diguéssim en aquella època alternativa, volia ser una llibreria progressista, amb llibres prohibits, tots els estudiants d'aquells anys, jo estava fent història en aquells anys.

Per a mi el Màrius era el Màrius de la llibreria, ell no hi era present, ell treballava de tècnic mecànic a una empresa a Gavà, tenia una funció directiva, em sembla, però era un home, doncs, molt obert i quan

estaves per la llibreria sempre t'explicava llibres clandestins que acabaven d'arribar a sota el subterrani.

Després ja vam tenir més relació amb ell quan l'any 1978 preparant les eleccions municipals uns companys del PSUC, del comitè local van proposar discutint les candidatures, discutint, hi havia diverses propostes, van proposar la candidatura d'en Màrius Díaz per a encapçalar la llista del PSUC de les eleccions del 1979.

El perquè d'aquesta candidatura d'un home que no era del PSUC, era un home progressista havia fet coses en la clandestinitat, actes antifranquistes, no era un home molt conegut no era un home de CCOO ni del PSUC, però sí que era un home d'esquerres que es movia en el centre de Badalona.

Ell era emigrat, ell procedia de Barbastre de l'Aragó, va venir a estudiar l'any 57- 58-59, molt jove, va venir a estudiar a casa d'una tieta que tenia a Badalona, va estudiar nàutica, tot i que no va acabar va fer tots els cursos tècnics de nàutica, es va posar a treballar i va crear un taller mecànic seu, fins que va trobar una feina de directiu a una empresa important a Gavà que feia motors de vaixell.

O sigui: Era una persona emigrada, que es va situar al centre de Badalona, que va connectar amb famílies tradicionals de Badalona, i que tenia un tarannà democràtic i antifranquista. Conegut per la llibreria "Al vent" i altres activitats així d'accions antifranquistes. Llavors per aquest motiu: Perquè era un home emigrant, relacionat amb famílies del centre de Badalona, i amb un pedigrí antifranquista, es va proposar i es va aprovar, perquè el PSUC buscàvem una persona que no fos estrictament del món dels barris obrers, perquè preteníem guanyar les eleccions i per guanyar les eleccions a Badalona no podia ser, o era millor que no fos un líder de barri, que hi havia molts, perquè el PSUC era el partit de l'oposició i de la mobilització de CCOO als anys setanta. De totes les accions de veïns estaven relacionades amb gent

del PSUC, en el món cultural també hi havia gent del PSUC als instituts, a l'institut Albéniz qui movia la cosa, tant els joves del PSUC o els professors del PSUC com jo, que estaven ja a l'Albéniz l'any 76.

El que passa és que al PSUC es buscava algú que no fos vist com un home de barri, sinó que tingués també atractiu en les forces econòmiques, vives, revisionals, culturalment, perquè atreïes a tots els sectors.

Llavors podia haver-hi candidats de barri com el Manuel Armenteros que anava el segon o el tercer a la llista, perquè era un home molt important i prestigiós al barri de la Salut i Llefia, també hi havia Alfredo Amestoy, un home molt prestigiós en els moviments socials.

Les seves característiques personals a part d'aquest perfil: Emigrant, arrelat al centre de Badalona, un tècnic directiu amb nivell que tenia capacitat intel·lectual i directiva i de gestió amb pedigrí antifranquista, s'afegia la capacitat de gestió. Era un home molt executiu, molt, més d'acció que de pensament, home reflexiu, però de seguida volia passar a l'acció a fer les coses. La petita burgesia catalanista del centre de Badalona va tenir molta acceptació, és a dir molt de vot.

Llavors aquesta candidatura de 27 encapçalada per ell, i llavors, és clar darrere d'ell anaven gent com ara el Manolo Armenteros, dels barris, l'Alfredo Amestoy, gent de CCOO que ara no recordaria els noms, el Jaume Solà també del centre, Joan Soler i Amigó, tots aquests eren independents del centre. Va guanyar les eleccions contra pronòstic. Les primeres eleccions, crec que feia quatre dies que havien sortit de la clandestinitat el PSUC, i es guanya les eleccions amb 11 regidors i el segon el PSC/PSOE amb 10 regidors que ja arrasava a Catalunya, les primeres les va guanyar UCD a Espanya, però a Catalunya va arrasar el PSC, i llavors tenien coll avall que a Badalona, una ciutat amb 6000 habitants molts emigrats guanyaria el PSC, i no! va guanyar el PSUC!

Per això que el perfil de la candidatura i l'encapçalament d'en Màrius doncs va donar aquesta imatge, ja que no era una candidatura dels comunistes, sinó que era una candidatura ciutadana, de progrés, catalanista i molt oberta amb la meitat 11 regidors independents de l'11, sinó la meitat pràcticament en Joan Soler Amigó, en Jaume Oliveras, el Jaume Solà, que encara no era PSUC, en Màrius Díaz en porto quatre. Hi havia un parell més del comerç, dels 11 hi havia cinc o sis que eren independents.

Per aquest motiu i per l'arrelament en els barris, l'eslògan del PSUC en aquells moments era molt nèt i molt clar: Vota PSUC, ja ens coneixes! Amb això no cal que t'expliquin gaire programa, ja ens coneixes, perquè portem temps treballant al barri, a les associacions de veïns, a les entitats esportives, culturals, ja ens coneixes, llavors això junt amb la candidatura va fer que guanyés.

Escoltava molt i era molt d'equip. Per tant, en la gestió es va crear molt bon rotllo, una altra característica per exemple una acció dels primers mesos, sí a l'ajuntament nou va començar a primers de juny a funcionar, a finals de juny o inicis de juliol es va presentar amb la policia municipal i amb un notari a dintre de l'Escorxador Municipal a fer una investigació i una acta de totes les irregularitats que hi havia dintre de l'escorxador, sanitàries, tècniques, d'il·legalitats dels animals i de personal i va fer un informe que va ser demolidor i que va enganxar unes quantes carnisseries de Badalona que tenien el seu nom i prestigi, amb unes condicions penoses, algunes d'aquestes carnisseries eren també matadors. Aquesta acció de l'escorxador va ser un avís de què anaven de debò. Van començar amb això perquè se sabia que hi havia moltes irregularitats, i la manera de no poder amagar-ho va ser un dia a les 7 o les 8 del matí es va presentar ell, policia i notaris i van fer l'informe de totes les irregularitats.

Una altra mostra de la capacitat de gestió va ser l'Hospital de Can Ruti, l'hospital feia tres anys que estava acabat tot, amb els llits fets, amb

tota la maquinària, quiròfans equipats, però per tràmits burocràtics, per desídia, perquè faltava alguna qüestió d'alguna claveguera..feia dos anys que estava acabat tot, a calefacció funcionant i que no s'obria, llavors en dues o tres setmanes va fer la gestió, sé'n va anar a Madrid i sense parar i amb un no res es va obrir, de tal manera que la inauguració de Can Ruti és dins de la seva legislatura, l'any 1981 o 1982 es va inaugurar Can Ruti, gràcies a la gestió d'en Màrius.

Una altra acció que té'n parlarà en Jaume Solà perquè la va gestionar en primer terme ell, és construir un col·lector transversal a la platja, fins llavors les clavegueres desembocaven a mar. En aquest mandat es va fer un col·lector des de Montgat fins a una depuradora al Poble Nou, i des de llavors, que hi havia tants problemes quan plou, la plata va quedar neta en quatre setmanes.

Llavors, quina altra aportació del Màrius, doncs que era molt popular, molt popular, tenia molt bona relació, és d'aquelles persones que en la distància curta és molt directe, tenia molta empatia, és molt proper.

Era una persona que té la creus, anava pels barris, els bars, explicava tot a la gent, ell ja era així, però ell deia que algunes coses les copiava del Julio Anguita. Aquells anys era alcalde de Córdoba, va ser alcalde molts anys, tenia un estil molt directe, anava amb una pissarra i explicava a la gent.

Llavors que va passar entremig, per què es va perdre les eleccions per 2000 vots? De diferència amb els socialistes. Es van perdre i es va passar d'11 a 10, però incrementant el vot, quan es va guanyar, ara ho dic de memòria però es va guanyar amb uns 30.000 vots PSUC, i les següents al 83 es va perdre per pràcticament 34.000 vots. Es van guanyar vot, però que va passar? El PSUC s'havia dividit, s'havia presentat el Partit Comunista de Catalunya, que va treure 2500 vots, justos, els que van passar per davant al PSC (igual que ha passat amb Podemos i l'Erejón), la gestió va ser impecable.

El Mario es va tornar a presentar el 83 i el 87, més enllà no em sembla. Al 83 va estar a l'oposició i al 87 es va tornar a pactar PSUC socialistes, o ja com Iniciativa crec al 87, al 87 es va tornar a pactar, va guanyar socialistes. El PSUC encara mantenia molts vots. Amb en Mario es va mantenir el vot molt alt, tant al 83 a l'oposició i al 87 es va pactar i va ser primer tinent d'alcalde, no recordo que portava al 87, i després no es va governar més. Els socialistes van pactar després amb Convergència, i una altra vegada van tenir majoria absoluta. I ja a les eleccions del 91, crec que van ser les últimes que es va apuntar, el PSUC va baixar molt i ell poc després es va jubilar.

Aquests anys que va ser regidor, també va ser diputat a la Diputació de Barcelona. Llavors feia feina política i càrrecs a la Diputació de Barcelona. Crec que va haver un mandat el 83-87 que va ser el diputat Provincial de medi ambient de parcs, però aquí ja no el vaig seguir. Viví a Badalona, havia de ser regidor d'una població i era diputat a la Diputació de Barcelona.

Moltes gràcies, Sr. Muñoz.

6.2. ANNEX 2: Conversa amb el Sr. Jaume Solà

Conversa amb el Sr. Jaume Solà. Amic personal i regidor d'urbanisme del govern del Sr. Màrius Díaz Bielsa (1979-1983).

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 9 de desembre del 2019, a les 17:00 h.

Jaume Solà: Volies parlar d'en Mario veritat?

Maria: Sí, si us plau parli'm d'en Màrius Díaz Sr. Solà.

JS: En Màrius és una persona fonamentalment, diguem-ne, especial i rellevant. En Mario és una persona d'aquestes a la qual, si un analitza la seva vida i el seu magnetisme, hi veu això, una persona amb un gran magnetisme personal. És per la seva fortalesa, la seva desbordant fortalesa de caràcter. És una persona que sempre ha tingut molt

present l'acció. És una persona que no ha tingut dubtes. Jo li deia "n'estàs segur?". I ell deia, "anem!". I ja hi era. Però era una persona que creava un magnetisme de seguiment important.

En Mario és una persona que va tenir quatre fills i és aragonès. Va venir aquí a treballar. Era un *tio* molt espavilat, amb una gran habilitat manual i una gran decisió personal. Va estar treballant a diversos llocs: va ser manyà, va ser manyà de precisió. Se li va acudir estudiar, venint d'Aragó, Nàutica. Va entrar a l'escola nàutica. Allà em penso que va conèixer el seu sogre. El seu sogre era un capità de vaixell, en Francesc Lleal, que era el pare de la Teresa Lleal, que era una gran persona.

JS: En Mario és de família treballadora i la seva família no tenia patrimoni. Va viure la guerra, la repressió, els afusellaments a Barbastro. Recordo que parlava que jugaven amb els "sesetes", que eren les restes de cervell dels cossos que havien estat afusellats. Els nens trobaven "sesetes en la paret". Va viure el final d'una guerra amb un pare que segur que no era del bàndol feixista, però era funcionari de la RENFE. I en Mario va venir cap aquí sol, a casa d'algú que coneixia. Ell de seguida es va posar a treballar a una foneria a Francesc Macià. Després va muntar alguna cosa en què es va entrapar amb un company. Ara ja no existeix. Finalment va anar a treballar a Cerdanyola en una fàbrica. Treballava en eixos de transmissió de vaixells. Era una gran tecnologia de foneria i de mecanització. Recordo que ell viatjava molt. Viatjava per tot el món perquè quan algun vaixell s'espantava en algun racó de món, havien d'anar a portar la peça de recanvi i canviar-la. Estant en aquesta empresa és quan el PSUC de Badalona li proposa de ser cap de llista. Ell va dir que sí. La veritat és que va sorprendre a tothom. Però no a aquells que coneixíem en Mario, ja que ens coneixíem perquè havíem volgut muntar entre uns quants l'Associació de Veïns del Centre. El PSUC em van preguntar a mi de muntar l'Associació, que en aquell moment tenia un cert tipus de predicament social, i que a més a més sempre he tingut aquesta capacitat d'aglutinar gent per coses col·lectives. Això m'ha funcionat

bastant bé i en aquell moment em va semblar bona cosa. Jo era en la línia de PSUC tot i que jo no en formava part encara. Era cap al 1974 o 1975. Allà també hi havia la Teresa i en Mario. En aquella època ens coneixíem tots els del PSC, els que ens interessava crear partits polítics. Era l'època del Congrés del Partit Socialista i el debat entre PSC i PSOE. També hi havia els del PSUC. I finalment al 76 va ser quan el PSUC és aprovat pel Suárez i per tant es podia presentar a les eleccions.

M: I en Mario?

JS: En Mario estava en tot això, estava molt obert i molt actiu en tot això. Ell era un líder natural, era una persona que arrossegava la gent per la seva manera de fer i de ser. És curiós, això. Perquè en Mario no era una persona amb afany de protagonista, sinó que era protagonista. M'entens? En Mario no és una persona que s'escoltava. Veus que hi ha gent que parla i que s'escolta, que s'infatua de les seves paraules i es diu com és de bo.

JS: En Mario és una persona que embadalia la gent.

M: Ens fan falta persones així.

JS: Sí, sí. Jo sóc d'aquells que anava a les manifestacions cagat de por. Hi anava perquè hi havia d'anar. Els mortals ho fem per convicció, però en Mario no tenia por. Anem, Jaume, anem a tal lloc. I jo hi anava.

A mi em van posar a la llista i vaig sortir perquè vam guanyar. Jo sóc enginyer industrial i em van posar a urbanisme i obres públiques. Jo no en tenia ni idea. No és el meu camp però era el que estava més a prop. Potser era qui podia entendre la problemàtica d'urbanització. Però el meu paper era molt més tècnic. Tenia menys capacitat d'elaboració política que tots ells, que la majoria. Teníem gent

superesplèndida: des de l'Emili, que era el cap de gabinet d'en Mario. També l'Alfredo Amestoy, una joia, com a primer tinent d'alcalde. I en Mario, que era un *tio* d'elaboració política intuïtiva. Havia llegit molt, però ell era francament intuïtiu. A través d'aquesta capacitat intuïtiva d'interpretació de la política i sobretot des de la seva generositat empàtica amb la qual es comunicava amb la gent

M: De tota manera estava tot per inventar...

JS: Tot...S'estava elaborant sobre la marxa

6.3. ANNEX 3: Conversa amb la Sra. Neus Ronda

Conversa amb la senyora Neus Ronda, cunyada i sòcia de la llibreria "Al vent" juntament amb Sr. Màrius Díaz Bielsa.

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 7 de gener del 2020, a les 17:00 h.

Bona tarda, Neus! Volia que em parlessis sobre la relació que vas tenir amb en Màrius Díaz i com era ell.

N: En Màrius estava casat amb la germana del meu marit, era el meu cunyat, però en Màrius ja era molt conegut a Badalona, nosaltres teníem els nens de les mateixes edats i sortíem junts.

Fins i tot vam muntar la llibreria "El vent", l'any 1970, a la llibreria veníem llibres prohibits i jo sempre havia de redistribuir els llibres més clandestins per si entrava la policia a mirar-ho. Teníem la idea de muntar una llibreria a l'estil de França, aquí no hi havia, les poques de Badalona eren papereries llibreries, i ens vam fer socis, durant cinc anys. Venia molta gent a la llibreria.

Gràcies a ell i als seus contactes es van poder dur a la llibreria volums que no es veien per Badalona, que provenien del propietari de la llibreria El Cinc d'Oros de Barcelona, Pablo Bordanova; o d'alguna altra també de Barcelona, com la de les Punxe. Jo no sabia ben bé com tenia aquests contactes, però hi eren i els llibres prohibits arribaven Al Vent. Llibres com *El Capital* de Karl Marx o el *Llibre Roig* de Mao. Eren coses que no es parlaven, però d'alguna manera en Màrius Díaz tenia aquests contactes.

M.J: En Màrius era una persona valenta i era un líder, tu ho creus Neus?

N: En Màrius era molt valent i la gent el seguia, i ho feia perquè ell anava endavant, és el paper del líder. La gent sabia que ell mai deixava a la gent a l'estacada.

N: T'explicaré una anècdota d'en Màrius:

Perquè ens adonem del caràcter d'en Màrius Díaz. Una vegada, les dues parelles i els nens vam anar a Turquia en cotxe. Vam fer nit a un poble i, quan es van despertar, el Màrius no hi era. Es veu que havia fet relacions amb gent del poble, i fins i tot ens havien convidat a tots a un casament al poble. Així era en Màrius Díaz, un home afable i que es feia amb tothom encara que fos a altra banda del món.

Pere Ruzafa, el fill d'en Gual o l'Emili Muñoz eren clients assidus a la llibreria, gent de Badalona, els "progres", com deia la Teresa. Van aconseguir que hi anés el dibuixant Perich, i és que també hi feien tertúlies, no era una llibreria com les que existien a Espanya en l'època. Fèiem presentacions de llibres, cosa impensable als anys setanta. També hi anà Vargas Llosa, que semblava una persona d'esquerreres en aquell moment, tot el contrari que ara.

M.J: Moltes gràcies, si tinc algun dubte més la podré trucar?

N: I tant! Quan vulguis.

6.4. ANNEX 4: Conversa amb la Sra. Margalida Abras Pou, directora del Museu de Badalona.

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 9 de gener del 2020, a les 17:00 h.

M.J: Bona tarda! Margarida i moltes gràcies per rebre'm.

M: No al contrari, tu pregumte'm que jo et puc explicar el que jo sàpiga.

M.J: Explica'm que en saps d'en Màrius Díaz Bielsa?

M: En Màrius era un home molt agradable i amb carisma, amb molt bona planta, no tenia cap passat franquista, i tenia un perfil de líder, a més a més es va casar amb la Teresa Lleal, que era una persona de família ben coneguda a la ciutat.

M.J: Parla'm sobre la Teresa Lleal.

M: La Teresa era una dona molt potent intel·lectualment i a la vegada molt activa en els moviments associatius del centre de la ciutat, una dona a la qual se li hauria d'escriure una biografia.

M: Saps! Et deixaré unes cintes, ja que vaig fer una entrevista al Màrius l'any 2004, i no les vaig utilitzar. Volia fer una tesi sobre la Transició a Badalona, ara no tinc temps i vull que ho facis tu, fes ús d'aquest material.

M.J: Moltes gràcies, Marga, amb aquest material que em deixes, m'anirà molt bé, ja que en Màrius explica en primera persona la seva vida professional i política.

Gràcies per tot Marga, bona tarda.

6.5. ANNEX 5: Conversa amb el Sr. Jaume Oliveras Costa 2^aTinent d'alcalde i amic d'en Màrius Díaz.

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 30 de desembre del 2019, a les 17:00 h.

Bona tarda, Jaume Oliveras i Costa, m'agradaria que em parlessis de quan vas ser amic i Company d'en Màrius Díaz Bielsa, i de la teva faceta en l'àmbit cultural.

Si, la meva relació amb en Màrius ve marcada per la relació amb el mateix partit i amb les col·laboracions anteriors a les eleccions al 79. Però la relació més directa no la vam tenir fins a començar la campanya municipal, jo en aquell moment no militava al PSUC, però treballava amb companys. La meva relació amb en Màrius no era excessiva fins aquell moment. Però vaig anar a les festes del PSUC i quan vam sortir elegits jo em vaig convertir en coordinador del grup comunista de l'ajuntament i al mateix temps en portaveu municipal i la nostra relació va ser molt activa, molt activa durant el mandat i després posteriorment allò va crear unes complicitats d'amistat que les hem mantingut fins al moment.

Tenia, o jugava a favor nostre dos elements fonamentals, una era la personalitat d'en Màrius Díaz, Màrius Díaz era un encantador de serpents, era una persona amb molta capacitat d'arribar a la gent, jo una mica, aquelles coses que has vist a les pel·lícules les he vist amb en Màrius anant pels barris a fer els mítings i allò que la gent li acostava les criatures perquè els hi fes un petó, és curiós, però és veritat, la seva personalitat, era molt empàtica, molt comunicativa i arribava molt a la gent i tenia unes formes molt agradables i tal i de segon jo penso que el PSUC en aquells moments tenia una gran estructura de ciutat, de tal manera que tenia presència molt en les associacions de veïns molt en els moviments cristians, molt en els moviments socials, molt

en els moviments culturals i aquest joc de complicitats jugava molt a complementar la figura d'en Màrius, o sigui no seria la paraula exacta, però si en podríem dir que en Màrius posava la cara, la simpatia, les ganes i després hi havia un teixit de gent capaç de treballar en una línia de convertir la ciutat, la ciutat es va convertir en uns elements prou importants, era una ciutat desvertebrada, no crec que l'haguéssim vertebrat del tot, vam estar poc temps a l'ajuntament per vertebrar-la, però si vam aconseguir que els barris es coneguessin. Badalona estava molt mal comunicada, fins i tot la situació geogràfica no ajudava gens a vertebrar els diferents barris de la ciutat. I amb això vam avançar molt, diem que amb això és important. Una ciutat plena de cicatrius, ens vam trobar una ciutat plena de cicatrius, molts carrers sense asfaltar, carrers sense claveguerams. Jo he vist carrers sense asfaltar i amb pals de telèfon enmig del carrer. O sigui aquestes formes anàlogues de construir una ciutat, fruit de l'acció depredadora d'un món podem dir de gent que van fer diners a punta pala podem dir construït de qualsevol manera, això la ciutat ho pagava i repensar urbanísticament la ciutat era un tema importantíssim. Hi ha temes que ens podien donar molta imatge com canviar els noms dels carrers i tal, això molt bé, però el que canvi verdaderament d'una ciutat era crear unes vies adequades, que la gent pogués viure bé; que hi hagués clavegueres, que hi haguessin enllumenats, és que la gent pogués sortir al carrer amb una certa seguretat i jo penso que en això aquests quatre anys vam avançar molt, molt.

Si per què ell creia molt en vosaltres oi? Si, bé, tots creiem en tots i aquest estàndard, va ser molt bo, perquè va jugar molt a favor i el camp estava adobat per esperar Badalona que surtis una cosa així, per exemple les festes, van sortir moltes del moviment associatiu, però des de l'ajuntament les va saber fer seves i les va saber potenciar, i això va ser bo. Vam empatitzar molt amb la ciutat, no ens sabia greu estar a on hi havia un conflicte en un lloc i ja hi havia un parell de regidors

allà. **Treballàveu.** Exactament! I sense cap altre interès que tirar endavant el projecte. **En definitiva treballàveu.** Exacte! Jo recordo fets importantíssims, jo recordo quan ens vam agafar amb el tema de la ràdio, nosaltres vam forçar un tema de fer una televisió local, llavors el govern civil ens ho va prohibir, nosaltres la vam tirar endavant...I ens va enviar...Que llavors era el governador civil que llavors era el Jorge Fernández Díaz i ens va enviar la policia als quatre que érem allà a la porta donant la cara, un era el Màrius i els altres tres regidors, va haver-hi una mobilització popular...Vam estar agafats 8 hores que quan vam arribar a Badalona. **A Via laietana?** No no vam anar a Via Laietana vam anar directes al Palau de Justícia i vam estar allà tancats fins que vam comparèixer davant del jutge i el jutge va decretar la llibertat, vam sortir a la matinada, ara estaríem a la presó, mira si ha canviat això!. I és curiós perquè jo ja feia tres o quatre anys que no era a l'ajuntament i ens va arribar la sentència que sobreseien el cas, al cap de set o vuit anys. Jo recordo aquella nit a la plaça de l'ajuntament pleníssima de gent de tot Badalona que havia baixat perquè havien agafat a l'alcalde no! Aquest procés, aquesta empatia de dir: Escolta som Badalona eh! Badalona és això!.Osti tu! Allò era un moment boníssim jo penso no?. **Tenia lideratge no?** Jo penso que si i es mouen les dues grans manifestacions sobre d'ensenyament i mous mitja població, que és el que ens va passar. **Recorda'm algun acte així gran!** Jo recordo les manifestacions sobre ensenyament que en vam fer dues de grans, vamos, va ser una gran assistència brutal de gent manifestant-se i ocupant tota la carretera, aquí a Badalona, en l'àmbit de cultura amb el tema d'immersió lingüística i tal, fer actes, al cine nou que hi havia en aquell moment immens, on hi havia ara el HM, era una sala immensa i recordo haver-ho omplert per a fer un acte cultural, important com quan vam portar l'Alberti i la gent responia de tots els barris de la ciutat, tothom tenia interès a sentir-se badaloní.

Recordes de qui va ser la idea de canviar els noms dels carrers?

Això va ser de les primeres coses que es va fer, en el primer ple que vam fer ja ho vam anunciar i es va crear una comissió, jo era membre de la comissió, d'unes vint persones que hi havia 4 o 5 regidors i la resta eren gent de la ciutat, gent de la cultura, gent del món social, i aquesta gent van treballar molt amb propostes, vam canviar sobretot alguns carrers que encara mantenien el seu lligam amb el franquisme.

Recordes algun exemple. Després es van canviar posteriorment, ara em costarà, **ja ho buscaré**. La plaça de la Vila, era la plaça José Antonio, aquest es va treure de seguida, per a dir-se plaça de la Vila simplement. Te'n diria molts però ara em costa, la Rambla, la Rambla, era la Rambla del Caudillo, el Caudillo va caure de cop.

Les festes van ser repensades i modernitzades, sobretot a partir del treball de la taula de cultura, que va funcionar un any abans de les eleccions i on hi eren representats els partits polítics i diversos moviments socials.

Es va donar molta importància a la redefinició de les Festes de Maig, al voltant del patró Sant Anastasi, que van donar una volta total a les antigues Festes de Primavera.

També es van redefinir algunes festes importants, com Sant Jordi, el Cicle de Nadal, el Carnestoltes i les Festes de Barri que venien a ser les petites festes majors de cada barri.

6.6. ANNEX 6: Conversa amb el Sr. Pedro Jesús Fernández

Conversa amb Pedro Jesús Fernández, company i regidor d'ensenyament del govern del Sr. Màrius Díaz Bielsa (1979-1983).

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 04 de febrer del 2020, a les 16:00 h.

Des de la seva experiència pedro Jesús explica que abans d'estar els partits legalitzats i els partits d'esquerra sobretot el PSUC treballaven des de les associacions de veïns s'abordaven tots els problemes i havien

comisiones de treballs, vocalies es deien i aquestes formaven la Taula i es juntaven diferents taules i agrupaven els problemas de diferents barris.

Jo vaig conèixer en Màrius per la Teresa que era mestra i li va dir que jo liderava als barris el tema de l'ensenyament, teniem moltes propostes pels barris, jo era el president de AAVV de Sant Mori i Llefia i Armentero de Juan Valero, els dos vam contactar amb un servei d'assessorament urbanistic i elaboramos un plan de reforma interior del barrio de Llefia, queríamos que no se convirtiesen en residencial los pocos espacios que quedaban i ese plan se presentó un PERI cuando tomamos posesión.

Per això vam poder fer un programa de treball amb les necessitats dels barris, teniem un llistat de propostes

Cuando celebramos el pleno en la plana que previamente Màrius en el pleno formal lo anuncio. És la Foto del clavel el día de la toma de posesión.

El salón de plenos estaba ocupado y en ese primer pleno ya se acuerda cambiar el nombre de las escuelas i las calles.

Todos habíamos tomado posesión, en el campo educativo:

Yo tenía todos los datos, los habíamos trabajado con las AMPAS i las AAVV de Badalona y el alcalde convoca una manifestación, es la fotografía de la Cabecera taula fotografía, pedíamos más escuela, complicidad entre ayuntamiento i ciudadanía. Jo prepare un dossier i nos fuimos a Madrid.

Otra anécdota vino a Badalona el sub Secretario de Educación y ciencia de Madrid, a ver que sucedía por aquí por Cataluña. Sobre todo, por estas ciudades, y lo llevamos a ver los barrios de Badalona, y por la Pau había un edificio Sobre todo y los cimientos de los bajos que después serian de una cochera y había una escuela que era lo que se

llamaba el colegio popular asamblearia y había niños y dos o tres personas impartían clase, eran voluntarios, y él no quiso entrar.

La realidad era que en cada escuela de las pocas que había igual habían: Tres primeros, siete segundos, 1 tercero, siete cuartos, un gran descontrol y el número de niños por clase 45.

Entonces nosotros no sólo trabajamos en el tema de construcción de escuelas sino también en las calidades, en el maestro y en el catalán.

Lo primero que hicimos fue bajar el número de alumnos a treinta incluso a 25. Tampoco podía ser que hubiera un primero y siete segundos, todo esto sucedía con el gobierno de la UCD.

Hicimos un gran salto:

Racionalizamos el número de alumnos por clase, arreglamos el tema de las líneas, pusimos un director liberado que hiciera gestión y no clase, regularizamos el catalán y conseguimos que hubiera un profesor solo de catalán, conseguimos que hubiera escoles d'estiu.

Yo lo que hice fue que dos o tres maestras que habían, ponerlas en el IME, organizábamos, l'escola d'estiu, fue en el 80 que organizamos la primera escola d'estiu, fue la primera y la inauguro la Angeleta Ferrer, fue una experiencia increíble, posiblemente fue la primera escuela de natura de Catalunya, y el equipo de cuadernos de pedagogía, me propusieron ir a ver una escuela granja que estaba en Guadalajara, cogimos mi coche, la vimos y entonces en Can Miravittles, que era propiedad municipal, pensamos en hacer una escola natura y la hicimos que aún se mantiene, con un equipo de profesionales y maestros del ayuntamiento.

Otra anécdota para que veas las situaciones que se Vivian, en Can Ruti funcionaban tres escuelas, y los niños de los barrios iba en transporte escolar hasta Can Ruti, esto es porque el gobierno franquista había especulado, porque no tiene sentido hacer tres escuelas en el quinto

pino, habiendo espacio en los barrios, porque nadie iba a construir pisos en Can Ruti, la anécdota de esto era que un transportista de aquí de Badalona, el propietario de la TUSA, también tenía un servicio de autobuses y él era el que transportaba a los niños a Can Ruti y el ministerio de educación le daba un dinero por este servicio y el ayuntamiento le daba más dinero, y yo le dije que se había terminado que la obligación era del ministerio y que nosotros nos procuraríamos bajar las escuelas a los barrios, por ejemplo, la Planas y Casals, que está aquí en Bufalà, al hombre no se le ocurrió otra cosa que decirles a las familias que yo quería cerrar las escuelas y me monto un número, yo le dije que no podía cobrar de dos sitios por el mismo servicio.

Todo esto tiene un relato, un origen que es la enorme presión de los primeros ayuntamientos a abordar este problema de la educación en profundidad, esta presión va a Madrid y cuando se transfieren las competencias educación está que arde y es lo que más rápidamente se soluciona.

El Conservatorio, no había ni Conservatorio ni escuela de música, bueno, era como una escuela municipal y ahora de él han salido gente potentísima, todo esto fue por una apuesta por servicios de calidad, y todo esto son logros del ayuntamiento.

Yo diría que Màrius Díaz tenía carisma y era y es una persona muy receptiva y muy sensible hacia estas injusticias, entonces eso era lo que le generaba empatía con todo el mundo

6.7. ANNEX 7: Conversa amb el Sr. Josep Guardiola, activista cultural de Badalona, va ser membre del Consell del Patronat del Museu de Badalona i amic d'en Màrius Díaz Bielsa.

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 17 de febrer del 2020, a les 16:00 h.

M.J: Bona tarda Sr. Guardiola. Vostè no va estar a la política, però era i és amic d'en Màrius Díaz, parli'm si us plau d'ell.

J.G: Sóc amic personal de Màrius Díaz, i jo el recordo a aquella època com un tòtem, un líder natural i, encara ho és. Va saber envoltar-se de gent molt capacitada i el PSUC va buscar en la figura d'en Màrius Díaz una persona pública i amb empenta. Si no hagués estat per l'escissió del PSUC, segurament haurien continuat governant en el mandat següent. Recordo que a l'època en què Màrius Díaz va ser alcalde, ningú no sabia fer política, però entre ells n'hi havia bons tècnics, advocats, etc. Un d'ells, en Jaume Solà, una persona molt organitzada, com a enginyer que és.

Si pots parla amb el fill gran d'en Màrius per entrar al Teatre Principal o al Pedro Jesús.

M.J: Moltes gràcies, Sr. Guardiola, ho tindrè en compte.

6.8. ANNEX 8: Conversa amb el Sr. Hèctor Díaz Lleal, fill d'en Màrius Díaz Bielsa.

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 17 de febrer del 2020, a les 16:00 h.

M.J: Bona tarda Hèctor, he parlat amb els companys del teu pare però m'agradaria que em diguessis alguna cosa com a fill.

H.D: Jo era molt petit i recordo al pare sempre viatjant o treballant, tenia setze anys quan va morir la mare i em va copsar molt.

També recordo la casa sempre plena de gent, parlant i discutint sobre política, en aquest ambient he pujat jo.

Però si alguna cosa tinc clara és que els pares mai ens van donar facilitats per trobar feina, van ser conseqüents amb la seva vida i volien que nosaltres fóssim capaços de viure pel nostre compte. Ens van

donar estudis a tots, això sí, i van voler que toquéssim un instrument musical. El pare era exigent amb els estudis, però ho trobo normal.

M.J: Moltes gràcies, Hèctor, em podràs donar algunes fotografies familiars?

H.D. I tant!

6.9. ANNEX 9: Conversa amb el Sr. Enric Juliana Ricart, Cap de Premsa de l'Ajuntament de Badalona (1979-1983) i amic del Sr. Màrius Díaz Bielsa.

A càrrec de Maria Julià, a través de conversa telefònica. Realitzada el 8 de març del 2020, a les 18:00 h.

Bona tarda Sr. Juliana. Em dic Maria Julià i estic fent el meu TFG sobre la figura d'en Màrius Díaz Bielsa, el títol del meu treball és: Màrius díaz Bielsa. Una peça clau a la Barcelona democràtica.

Tal com he fet amb alguns dels companys del Sr. Díaz, em pots contestar a alguns dubtes que tinc? Sí, sí I tant. Em dóna permís per escriure el seu nom en el treball, i tant! Gràcies.

Es feien les festes de maig i en un programa molt estudiat, va sortir la idea per aprofitar les festes, fer un programa d'emissions (no era fàcil, ja existien algunes TV locals), les que funcionaven, com la de Cardedeu, pobles molt petits, va ser tolerada per ser un municipi petit, però el fet que fos en un municipi gran com Badalona, no es va tolerar. Per no trencar el monopoli.

Consistia a gravar un vídeo durant un dia de les Festes de Maig i passar-les per TV. Es tractava d'una cosa molt artesanal i només es podia veure al centre de Badalona. Ens va sorprendre la reacció autoritària, per tant va ser una decisió política del ministre Fernández Díaz, començava la seva carrera política i havia de fer punts.

En Màrius es va plantar allà amb els tres regidors.

Pensem que l'any 1982 la UCD estava desfeta, Havia passat el tema del cop d'Estat i l'ala més dretana de l'UCD Fernández Díaz volia fer mèrits.

Reflexionant, al Màrius li va anar bé aquest assumpte per una part més polititzada dels seus votants, però cal comptar amb tothom i els que no es manifesten, però callen, és a dir els no polititzats, no hi estaven d'acord.

El tema tècnic no era gens fàcil, però la família Vidal de Badalona, que tenien botiga de lampisteria, ens va ajudar.

Personal de la ràdio també ens van ajudar.

Quan a la revista Comarca Express, jo vaig ser el Cap de Premsa. Des de l'octubre del 1976 al juny de 1977. Es tractava d'una revista local. La vam fundar entre varis. En Joan Roura també col·laborava.

Maria Julià: Creu vostè que en Màrius Díaz va ser un líder?

Si I tant, en Màrius va ser un lider d'acció

6.10. ANNEX 10: Conversa amb el Sr. Alfredo Amestoy Sáenz, segon tinent d'alcalde en el govern del Sr. Màrius Díaz Bielsa (1979-1983).

A càrrec de Maria Julià, a través d'enregistrament d'àudio utilitzant gravadora. Realitzada el 09 de març del 2020, a les 16:30 h.

M: Bona tarda Sr. Amestoy, vostè va estar un any amb en Màrius Díaz.

A. Sí, i no vaig tenir cap regidoria a càrrec meu per què es va formar l'acord de progrés amb una comissió de govern que la formaven el Màrius com a alcalde, el socialista Joan Blanch, el Pere Sió de Convergència i jo. O sigui Que fèiem la direcció de l'ajuntament en l'àmbit global, però no d'una conselleria en concret.

M: Si més no era una persona valenta oi?

A- Després quan va haver-hi algunes històries a Badalona, el de Can Ruti o el de l'edifici que després va donar lloc a què poguéssim tenir el Museu, i era un edifici que ja estava fet.

M: El Jaume Solà també va intervenir.

A- Sí, per què era el regidor d'urbanisme, però em refereixo que era bastant resolutiu en Màrius Díaz, quan tenia clar una cosa, a tope, a tope. I això també és important en una persona que té aquest càrrec.

M: No es va acovardir i el partit tampoc el va atornillar.

A- I després el que queia molt bé el Màrius era amb els altres alcaldes del PSUC, qualsevol alcalde del PSUC, el Lluís Hernández el cura de Santa Coloma, el Prieto de Cornellà o l'altre de Sant Joan d'Espí.

M: Era molt empàtic.

A- Qualsevol d'ells tenia més experiència política, de partit, més de tot. Doncs ell, queia molt bé, davant la gent i davant els altres companys. I els altres podien fer l'anàlisi millor.

M: Però per això ja està vostè Sr. Amestoy.

A- Sí, bueno, jo i els altres companys, per exemple l'Emili Muñoz, l'Emili era un tio molt preparat.

M: Sí, però l'Emili se'n va anar aviat no? Va haver de tornar a la docència no?

A- No, l'Emili continuava sent el responsable del partit va ser ell durant quatre anys o tres fins a les eleccions, en arribar les eleccions l'any 83, vam perdre, per uns regidors i llavors ell va pensar que no tenia sentit, que si s'havien perdut les eleccions doncs ell preferia continuar treballant en l'ensenyament, i llavors que entràvem en una nova etapa era millor que fos un altre i ell va proposar que fos l'Armentero, o sigui

que l'Armentero va ser el responsable del partit, bueno...En la formació d'Iniciativa

M: Quina regidoria tenia Manuel Armentero? Alguna relacionada amb la televisió i la ràdio, per què quan va succeir aquell assumpte amb la televisió ell estava.

A- Sí però...Ahora no recuerdo..A ver espera..

M: Quan els van empresonar durant unes hores...ell hi era, per tant ha de ser una regidoria relacionada amb això.

A- Et refereixes quan l'emissora oi?

M: Sí, si

A- Però no era una regidoria principal...Potser era la de participació ciutadana. No m'estranyaria que fos aquesta i segurament l'emissora pertanyia a aquesta regidoria.

M: I L'Enric Juliana quin paper desenvolupava a la televisió?

A- Crec que l'Enric Juliana era el cap de premsa de l'alcalde o de l'ajuntament. Jo crec que el primer any tot això no estava prou definit i es va anar fent a poc a poc i jo ja no vaig viure tot això. Jo a partir de l'any ja vaig estar al Parlament a Barcelona.

M: Moltes gràcies Sr. Amestoy.

6.11. ANNEX 11: Glosa realitzada pel Sr. Enric Juliana el 28 de febrero del 2020 al ple de l'Ajuntament de Badalona. Anomenament com a fill adoptiu de Badalona a Màrius Díaz Bielsa.

Senyor alcalde, regidores i regidors, benvolgut Màrius Díaz, senyores i senyors.

És per a mi un honor prendre la paraula en aquest acte de reconeixement de Màrius Díaz Bielsa com a fill adoptiu de Badalona.

Estimat Màrius, permet-te'm, després de tants anys, que presenti un "informe" sobre la teva aportació a la vida democràtica de Badalona, sobre el que va significar el teu mandat i les circumstàncies que el van fer possible. Escrit des de l'amistat, procuraré que no sigui un informe eixut, ni tampoc nostàlgic.

Les primeres eleccions municipals democràtiques tingueren lloc el dia 1 d'abril del 1979, ara fa més de quaranta anys. Han passat moltes coses des d'aleshores. S'han superat moltes mancances i n'han aparegut de noves. Les condicions materials de vida i de treball han canviat molt des del 1979. Hi ha menys fàbriques a Badalona, i més magatzems i centres comercials. Hi ha menys tallers i més treball autònom. L'aire i el mar són més nets, però s'acaba de trencar el Pont del Petroli. Els serveis públics són avui més amplis i la demanda d'assistència pública també s'ha fet més gran. La composició social de Badalona s'ha tornat a modificar, amb nous ciutadans procedents de diferents indrets del món. La relació de les persones amb la comunitat no és la mateixa. L'àgora ha deixat de ser un lloc físic. La comunicació és navegació, la política es fa en alta mar i és època de temporals. En definitiva, el món és un altre.

A mesura que el nou segle avança, les referències al passat es van fent cada cop més llunyanes. Per tant, és fàcil caure en la nostàlgia. El temps passat mai no va ser millor. El temps passat, simplement, va ser diferent. 1979 va ser diferent. Aquell va ser un moment d'innovació en alguns aspectes irrepetible, que possiblement conté lliçons encara útils.

Màrius Díaz Bielsa va néixer a Barbastre a l'any 1933, pertany, per tant, a la generació dels que van viure de petits la Guerra Civil. Una generació de ferro, per a la qual, la pau, la convivència i el diàleg són valors fonamentals. Després d'estudiar el batxillerat a Barbastre, el

jove aragonès Mario Díaz es va traslladar a Catalunya per seguir estudis a l'Escola Nàutica de Barcelona. Del Pirineu al mar. Heus aquí una de les rutes de la vella Corona d'Aragó. Acollit per uns amics de la família, el jove estudiant de Nàutica treballava a les tardes en un taller metal·lúrgic de Badalona. Pel matí, cartes nàutiques; a la tarda, fresadora. Li va interessar, el taller. Ara ho veurem.

El Pla d'Estabilització del 1959, punt final a l'autarquia franquista, va tenir un impacte molt especial a Badalona. Indústria, immigració i autopista. El creixement de la indústria va provocar una gran proliferació de tallers auxiliars. Els anys seixanta, podríem dir que hi havia un taller a cada cantonada. El creixement de la indústria va atraure a milers de persones de les zones rurals que aspiraven a un futur millor. La població de Badalona es va multiplicar per tres entre 1950 i 1970. Poques ciutats europees han viscut una experiència similar. Badalona és una ciutat construïda pels immigrants: no hauríem d'oblidar-ho mai.

Una de les recomanacions del Banc Mundial per a fer sortir Espanya d'una autarquia que portava a la ruïna, va ser la construcció d'una gran autopista dellitoral mediterrani per a facilitar l'arribada massiva de turistes. Un dels primers trams d'aquesta gran autopista europea fou el tram Barcelona-Mataró, que va partir Badalona per la meitat.

Any 1848, inauguració de la línia de tren Barcelona-Mataró, la primera línia ferroviària a la península. Any 1969, inauguració de l'autopista Barcelona-Mataró, la primera autopista de peatge d'Espanya. Ja està tot explicat. Badalona ha estat un dels epicentres de l'acceleració de la vida en aquest país. Aquell lema que l'escriptor Juli Verne va adjudicar al capità Nemo, "Mobilis in mobili", "en moviment a l'interior del moviment", sembla especialment pensat per a Badalona.

No era un bon moment per a embarcar. Marius Díaz va preferir el moviment industrial a l'onatge. Va obrir el seu propi taller. No va

creuar l'Atlàntic, però es va casar amb la filla del capità: Teresa Lleal, l'enyorada Teresa, que tan important va ser en la seva vida. De la mà de Teresa, Màrius es va interessar per la política i va prendre partit en un moment que no era fàcil fer-ho.

Màrius ha estat sempre un home d'acció i en aquell temps va començar a demostrar-ho. Els donaré una dada poc coneguda: a principis dels anys seixanta, l'aparell de propaganda del Partit Socialista Unificat de Catalunya a Badalona estava instal·lat en el taller de Màrius Díaz a la riera d'en Jornet. Amagada darrera una doble paret, hi havia la màquina ciclostil amb la qual s'imprimien els fulls volants del partit comunista català. Com vostès saben la publicació i distribució de propaganda contra el règim estava durament penada per la dictadura.

En col·laboració amb la seva cunyada, Neus Ronda, va fundar la llibreria Al Vent, al carrer de Sant Joaquim, punt de referència de la cultura contemporània a la ciutat durant els anys setanta. Va ser membre de les Joventuts Musicals, va participar molt activament en la fundació de l'associació de veïns del Centre de Badalona i va ser un dels promotors de la revista quinzenal 'Comarca Exprés'. Màrius ha estat sempre un home d'acció. Fer, construir, executar. Una persona amb una vitalitat extraordinària i contagiosa. Tots els seus amics recorden amb quanta passió explicava com s'estava construint una casa a la vall de Pineta, als peus del Mont Perdut, amb les seves pròpies mans. Aquella casa ha estat una de les passions de la seva vida i la vall de Pineta ha estat el seu lloc al món.

Màrius Díaz va ser proposat per a encapçalar la llista municipal del PSUC a les primeres eleccions locals democràtiques de l'any 1979 quan exercia de director en una fàbrica metal·lúrgica del Baix Llobregat. Un director de fàbrica al capdavant d'una llista del partit comunista diguem no era una cosa massa habitual. En aquell temps no hi havia eleccions

primàries, ni votacions digitals, però sí deliberació. Deliberacions lentes, en les quals participava molta gent, aportant el seu parer. La deliberació va ser clarament favorable a la candidatura de Màrius Díaz, en la mesura que aquesta podia sintetitzar quatre objectius principals: voluntat de gestió, voluntat unitària, pacte social i germandat entre la Badalona de parla catalana i la Badalona de parla castellana. Un emprenedor acostumat a tractar amb empresaris, un home amb iniciativa social que parlava en català i somniava amb la vall de Pineta en castellà. Mario era Màrius i Màrius era Mario. Hi ha moments en què les forces polítiques saben ser clarividents. Hi ha moments d'obertura i hi ha moments d'encongiment. Hi ha moments de síntesi i hi ha moments de divisió. La història és sempre dialèctica. La llista que encapçalava Màrius Díaz volia representar un ampli sector de la societat. Era una llista amb una forta voluntat unitària. Aquest va ser el secret de la seva victòria.

M'agradaria subratllar aquest punt. El primer ajuntament democràtic no només va ser resultat d'una competició electoral lliure entre partits polítics, va ser el fruit d'un treball unitari, que arrenca amb la constitució de l'Assemblea Democràtica de Badalona l'any 1976, com a plasmació local de l'Assemblea de Catalunya. Partits polítics, sindicats, associacions de veïns, grups cívics i grups d'independents formaven aquest organisme unitari que tenia com a principals objectius defensar i difondre els punts bàsics de l'Assemblea de Catalunya (llibertat, amnistia i estatut d'autonomia) i preparar les bases d'un programa municipal democràtic. Aquest programa marc va ser elaborat durant mesos per un bon nombre de persones agrupades en diferents taules sectorials.

Badalona va ser protagonista d'un fet gairebé inèdit. Com vostès recordaran, les primeres eleccions municipals democràtiques van tenir lloc el dia 3 d'abril del 1979, pràcticament tres anys després de les primeres eleccions generals democràtiques, un cop la nova Constitució

ja estava aprovada. A les grans ciutats, aquest temps d'espera va suposar un gran desgast per als alcaldes i regidors franquistes, que havien d'afrontar greus problemes sense cap mena de legitimitat. L'Assemblea Democràtica de Badalona va demanar la dimissió de l'ajuntament franquista i la seva substitució per una comissió gestora. Finalment, l'alcalde de l'època, el doctor Alfonso Ramos Cruz, va deixar sense cartera els seus tinent d'alcalde, obrint les portes a l'oposició democràtica, de tal manera que les principals àrees municipals van passar a ser dirigides per delegats de serveis nomenats per la taula de partits. L'oposició democràtica va començar a governar Badalona abans de la celebració de les eleccions. Més enllà del seu valor simbòlic, aquest fet va permetre abordar assumptes molt urgents, com, per exemple, l'obtenció de sòl per a noves escoles públiques. La transició va ser un procés complex. La transició va ser una lluita constant. La transició no va ser una baixada de pantalons. Aquell va ser un temps molt interessant. La recent exposició que el Museu de Badalona ha dedicat a Enric Giralt, el més actiu i abnegat dels corresponsals de premsa d'aquell temps, n'és un bon testimoni.

El primer ajuntament democràtic, inicialment dirigit per la coalició PSUC-PSC-Convergència i Unió, va néixer amb un mandat: portar a terme el programa unitari, un programa de democratització, de sanejament, de millora dels serveis públics i de restauració del bon govern. El gran encert de l'alcalde Màrius Díaz va ser la fidelitat a aquest programa unitari.

Es va donar prioritat als problemes de fons, alguns dels quals només es podien solucionar a mig i llarg termini. Es va treballar pel sanejament de la platja, que no arribaria a ser una realitat fins uns anys després. Es va treballar per a la reducció de la contaminació atmosfèrica, problema que no es podia resoldre amb un tuit. Es va fer

un nou pla de clavegueram, una obra ben poc vistosa, però del tot necessària. Es va fer planejament urbanístic a tots els barris pensant en un horitzó de deu a quinze anys. El plat fort de les decisions a llarg termini va ser la reordenació urbanística del polígon Montigalà-Batlòria. Es va afrontar una difícil i dura negociació sobre el futur del polígon, en el qual, els seus propietaris inicials, el grup Banca Catalana, volien aixecar un barri residencial de 60.000 vivendes a principis dels anys setanta. Girona dins de Badalona: no podia ser.

Es van posar les bases d'un ampli departament municipal de serveis socials. I es va produir un veritable desplegament de la instrucció pública a la ciutat: vint-i-sis centres escolars públics, en un període de tres anys. La conquesta de l'hegemonia de l'educació pública en una ciutat de més de dos-cents mil habitants en la que sempre havia predominat l'ensenyament privat. Aquest va ser un dels grans canvis de l'època.

Més canvis estructurals. La residència de Can Ruti. L'hospital general Germans Trias. L'edifici estava acabat, sense connexió amb la ciutat, i el ministeri de Sanitat no es decidia posar-lo en marxa, en un moment de greus dificultats de l'economia espanyola. Una baluerna al bell mig de la muntanya, sense connexions. Es va fer pressió i l'hospital es va posar en marxa. Escoles, instituts, un gran hospital públic, reversió del planejament urbanístic de Montigalà-Batlòria i inici del sanejament de la platja. No hi ha dubte que en aquells anys l'estat del benestar va fer un pas de gegant a Badalona. No hi ha dubte que les coses van canviar.

Més canvis. Una decidida protecció del patrimoni històric, amb l'execució immediata de la sentència del Tribunal Suprem que declarava il·legal un edifici de pisos al Dalt la Vila. Una decisió que va sorprendre i que va tenir antagonistes poderosos, pel seu caràcter exemplar. Nous equipaments esportius, com les pistes d'atletisme e Can Ferrater. Nous mercats. Nous centres cívics. Consolidació de les

Festes de Maig com la gran festa ciutadana de Badalona. I una política de consens en favor de la normalització de la llengua catalana.

Es va canviar el nom de molts carrers després d'una llarga deliberació d'una comissió del nomenclàtor de caràcter unitari. Fixeu-vos en un detall: Badalona és una de les poques gran ciutats d'aquest país que té una plaça dedicada a l'Assemblea de Catalunya. Política de consens. Els noms dels carrers es van retolar en català, sense fer-ne exhibició, i sense oposició. Hi havia un veritable pacte social en favor de la recuperació de la identitat catalana.

Milers de persones van participar en els cursos de català per a adults. Però també es van protegir i promocionar les expressions culturals dels altres pobles d'Espanya. Es va retre homenatge a Pompeu Fabra i es va convidar al poeta Rafael Alberti. En poques paraules, l'ajuntament presidit per Màrius Díaz va treballar per Catalunya, però no es va voler posar de puntetes en la foto de la catalanitat.

Màrius Díaz va ser un alcalde popular, però no populista. Quan faltava poc més d'un any per a les eleccions del 1983, es va haver de prendre una decisió delicada. És interessant recordar-ho. La introducció de la informàtica en els serveis municipals havia ajudat a identificar les taxes i els impostos impagats. Durant els anys del desgavell, molta gent havia deixat de pagar. Es van identificar els morosos i es va redactar una carta oferint-los la possibilitat de posar-se al dia pagant a terminis. No era una mesura popular. Faltava poc més d'un any per a les noves eleccions. Després d'una deliberació amb els seus regidors i col·laboradors, Màrius Díaz va decidir enviar la carta. En sóc testimoni. Si hi ha algun director de màrqueting polític a la sala, segurament en aquests moments deu estar esgarriat. L'Ajuntament de Badalona va acabar el primer mandat democràtic sense dèficit. Sant Mario Draghi, ora pro nobis!

En definitiva, es van afrontar els problemes de fons, sabent que els resultats no sempre serien immediats. Es va lluitar molt seriosament pels serveis públics, es va sanejar i no es va gastar més del que es podia disposar. L'adoració nocturna del deute públic encara no havia arribat. En acabar el mandat, els dos partits de govern encara coalitzats, PSUC i PSC, van sumar més vots. La llista de Màrius Díaz també va treure més vots el maig del 1983, però com vostès saben la relació de forces va canviar.

Badalona reconeix avui a Màrius Díaz com a fill adoptiu. Es un reconeixement molt merescut. Aquest acte d'avui és també un homenatge a tota la gent que va fer possible el canvi democràtic a la ciutat. Un homenatge als qui van tenir l'honor de poder gestionar-lo i també als que hi van contribuir amb la seva lluita, en els anys més difícils. La llista de noms és llarga i no voldria oblidar pas ningú. Un nom els podria representar a tots, el nom d'un lluitador anònim, pel qual Màrius Díaz sempre va sentir molta estima, un dels companys del temps de la ciclostil: el tipògraf Abilio Campos.

Alcalde Màrius Díaz, moltes gràcies per la lluita i per la feina feta.

Badalona, 28 de febrer del 2020

